

Retten adgang til at ophæve den fælles forældremyndighed

The access for the court of justice to abrogate joint custody of the child

af LENE GRODT CHRISTIANSEN

Formålet med specialet er at undersøge, hvad der kræves af forældrenes samarbejde, for at retten ikke ophæver den fælles forældremyndighed, jævnfør forældreansvarslovens § 11 2. pkt. I specialet er inddraget 52 offentliggjorte domme om rettens ophævelse af forældrenes fælles forældremyndighed, fra kriteriet blev ændret 1. oktober 2012 og frem til 2. februar 2018.

*I kapitel 3 tages udgangspunkt i forældreansvarslovens § 11, forarbejderne til bestemmelsen og det af retspraksis der er relevant, for at undersøge hvordan lovens kriterie skal forstås. Der er særligt fokus på, hvad der ligger i forældrenes samarbejde ud over det tidligere kriterie **tungtvejende grunde**.*

*Kapitel 4 har fokus på betydningen af det ændrede kriterie i § 11 2. pkt. Konklusionen er, at ændringen har stillet større krav til forældrenes samarbejdsevne, og retspraksis viser, at retten også har udnyttet det udvidede kriterie. Højesteretspraksis viser, at den konkrete vurdering af forældrenes samarbejde er usikker i de tilfælde, hvor det ikke er entydigt om forældremyndigheden skal ophæves eller ikke. Udvidelsen af skønnet betyder, at den fælles forældremyndighed viger yderligere til fordel for **barnets bedste**.*

Kapitel 5 omhandler rettens begrundelser, og retspraksis viser, at der kun i én landsrets dom og i 2 Højesteretsdomme er anført, hvad der forstås ved lovens kriterie. I 14 domme er retsgrundlaget ikke nævnt, og i 8 domme er beskrivelsen af de faktiske omstændigheder, der fører frem til afgørelsen, ikke særligt udførlige. En bedre begrundet domsafgørelse, vil kunne hjælpe forældrene til bedre at forstå dommen, og sikre at barnet ikke til stadighed er en del af en konflikt. En velbegrundet afgørelse, svarende til den anvisning som ombudsmanden giver i forvaltningsafgørelser, kunne være gavnlig.

*Kapitel 6 omhandler hvornår rettens afgørelse kan ændres, jf. forældreansvarslovens § 39, og illustrerer betydningen af en tidligere velbegrundet afgørelse. Afgørelsen vil kunne blive et arbejdsredskab for forældre, statsforvaltning og retten fremadrettet, når parterne skal afgøre om der er **væsentligt forandrede forhold**. På den måde vil barnet kunne skærmes for unødige procesførelse og gentagne ansøgninger om ændringer af forældremyndighed.*

Indholdsfortegnelse

ENGLISH SUMMARY	2
1 INDLEDNING	3
1.1 PROBLEMFOMULERING	3
1.2 AFGRÆNSNING	4
2. FORÆLDREANSVARSLØVENS RAMME	4
2.1 FORMÅLET MED FORÆLDREANSVARSLØVEN	5
2.2 FORÆLDREANSVARSLØVENS GRUNDPRINCIPPER	5
2.2.1 Forældremyndighed	5
2.2.1.1 Fælles forældremyndighed	6
2.2.2 Afgørelsen skal være bedst for barnet	6
2.3 FORHOLD I RETTEN	7
2.3.1 Hvornår kan en sag anlægges ved retten	7
2.4 DELKONKLUSION	8
3 FORÆLDREANSVARSLØVEN § 11	8

3.1 FORÆLDREANSVARSLØVEN § 11 1. PKT.	9
3.2 FORÆLDREANSVARSLØVEN § 11 2. PKT.	10
3.2.1 <i>Til barnets bedste</i>	11
3.2.1.1 konklusion til barnets bedste.....	12
3.2.2 <i>Tungtvejende grunde</i>	13
3.2.3 <i>Forældrenes samarbejde</i>	14
3.2.3.1 Forældrenes kommunikation	15
3.2.3.2 Forældrenes fremadrettede samarbejde	16
3.2.3.3 Forældrenes uenighed.....	17
3.2.3.4 Forældrenes evne til at samarbejde.....	17
3.2.3.5 Overvejelser om samarbejdet.....	17
3.2.3.6 Delkonklusion samarbejde.....	18
3.3 KONKLUSION FORÆLDREANSVARSLØVEN § 11	18
4 RETTENS ÆNDREDE SKØNSBEFØJELSE.....	19
4.1 RETTENS UDNYTTELSE AF DEN UDVIDEDE SKØNSBEFØJELSE.	19
4.1.1 <i>Delkonklusion rettens udnyttelse af den udvidede skønsbeføjelse</i>	21
4.2 DEN UDVIDEDE SKØNSBEFØJELSES BETYDNING FOR RETTENS AFGØRELSE.	21
4.2.1 <i>Delkonklusion den udvidede skønsbeføjelses betydning for rettens afgørelse</i>	22
4.3 OVERVEJELSER OM RETTENS ÆNDREDE SKØNSBEFØJELSE	23
4.4 KONKLUSION RETTENS ÆNDREDE SKØNSBEFØJELSE	23
4.5 RETSPOLITISKE BETRAGTNINGER	24
5 RETTENS BEGRUNDELSER.....	24
5.1 KONKLUSION	26
5.2 RETSPOLITISKE BETRAGTNINGER	26
6 ÆNDRING AF EN AFGØRELSE OM FORÆLDREMYNDIGHED – FORÆLDREANSVARSLØVEN § 39.....	26
6.1 VÆSENTLIGT FORANDREDE FORHOLD	26
6.2 INDBRINGELSE AF STATSFORVALTNINGENS AFGØRELSE FOR RETTEN	27
6.4 KONKLUSION	28
7 SAMLET KONKLUSION.....	28
8 PERSPEKTIVERING	30

English Summary

The access for the court of justice to abrogate joint custody of a child in Denmark is stated in the Parental Responsibility Act section 11 2. part. The criterion for abrogating joint custody of a child *is inability of the parents to collaborate on the matters relating to their child* by taking into consideration *the best interest of the child*.

The purpose of this thesis is to research into the requirements for *the parents to collaborate*, in order for the court of justice not to abrogate joint custody of the child.

From the research it can be concluded, that it is required that the parents can collaborate, not only on issues where agreement is mandatory as stated in The Parental Responsibility Act section 3 1. part, but also in shared responsibility matters. In order to avoid abrogation of joint custody the parents have – for now and to be expected in the future - to communicate and to trust each other on matters regarding the child. The criterion includes *weighty arguments*, which was the sole previous criterion which comprises violence and sexual abuse of the child or a close member of the family of the child, no ability of parenthood, no interest

in caring or participating in the life of the child or severe collaboration deficiencies. The decision is depending on parents' ability to collaborate and whether or not the child suffers from the lack of parent collaboration. If the child suffers joint custody will not be considered to be in the best interest of the child.

The change in the criterion in section 11 2. part from *weighty arguments to the parents to collaborate on the need of their child* has increased the requirements for the parents' capability to collaborate and the study of law cases shows that the court of justice makes use of this new extended criterion. It is also clear from a law case study from the supreme court that the judgement is not easy - especially in cases of doubt - when it comes to the court's assessment of the level of collaboration. The conclusion is that with the change in the criterion the interest of the child takes priority over the legal rights of the parents.

The law case study shows several cases where the court's arguments for its decision are not adequate. Well-founded arguments include an explanation of the legal basis and the facts that have provided the decision. Well-founded arguments can help the parent to accept such decision and will help ensure that the child is not constantly part of a conflict. That will be in the interest of the child.

A renewed application for the custody of a child can be denied by the administration according to Parental Responsibility Act section 39 1. part, if there is no substantial change in the presumptions forming the basis for the latest ruling regarding the custody of the child. Such request is resolved based on the information in the application as well as on other issues known by the administration. This states the importance of well-founded arguments for decisions. The administration's denial of the request can be tried at the court of justice and case studies show that earlier well-founded arguments for earlier decisions are taken into consideration by the court of justice.

1 Indledning

For mange forældre, der går fra hinanden, er det med et ønske om, at et forhold med mange konflikter kan stoppe, og at man som forældre ikke behøver at have mere at gøre med hinanden. Når man har børn sammen, og man har fælles forældremyndighed, er dette en illusion. Forældremyndighed forpligter. Så længe børnene ikke er myndige, vil forældresamarbejdet være en nødvendighed, medmindre man kan få forældremyndigheden alene.

Vil den ene forælder have forældremyndigheden alene, og kan forældrene ikke blive enige, kan retten afgøre om den fælles forældremyndighed skal fortsætte, eller om en af forældrene skal have forældremyndigheden alene efter reglerne i forældreansvarslovens § 11¹. Da forældreansvarsloven trådte i kraft i 2007 var kriteriet efter § 11 2. pkt. at den fælles forældremyndighed kunne ophæves, hvis der forelå *tungtvejende grunde*². På baggrund af en evalueringsrapport fra Familiestyrelsen³ blev kriteriet den 1. oktober 2012 ændret. Kriteriet blev ændret til, at retten kan ophæve den fælles forældremyndighed, *hvis der er holdpunkter for at antage, at forældrene ikke kan samarbejde om barnets forhold til barnets bedste*.

1.1 Problemformulering

Med ændringen af forældreansvarslovens § 11 2. pkt. blev det tydeliggjort, at retten kan ophæve den fælles forældremyndighed, hvis forældrene ikke kan samarbejde om barnet. Ændringen giver overvejelser om, hvilke krav der stilles til forældrenes samarbejde.

Formålet med specialet er at undersøge, hvad der kræves af forældrenes samarbejde, for at retten ikke ophæver den fælles forældremyndighed.

---

¹ Lovbekendtgørelse 2017-12-01 nr. 1417 forældreansvarsloven. Kort LBKG 2017-12-01 nr. 1417

² Lov nr. 2007-06-06 nr. 499. Forældreansvarsloven § 11 2. pkt.

³ Rapport om *Evaluering af forældreansvarsloven* udgivet af Familiestyrelsen november 2011. Kort: rapport om evaluering af forældreansvarsloven.

Dette vil jeg gøre ved at undersøge, hvilke hensyn der indgår i forældreansvarslovens § 11. Jeg vil undersøge ændringen i rettens skønsbeføjelse, og hvordan retten begrunder sine resultater i de enkelte sager. I forlængelse heraf vil jeg kort komme ind på muligheden for at få ændret en afgørelse om forældremyndighed efter forældreansvarslovens § 39, og betydningen af rettens begrundelse for denne mulighed.

Jeg vil besvare min problemformulering ud fra juridisk retsdogmatisk metode. Jeg vil tage udgangspunkt i lovgivningen, forarbejderne til forældreansvarsloven og relevant retspraksis. Ændringen af forældreansvarslovens § 11 er sket på baggrund⁴ af *Rapport om evaluering af forældreansvarsloven* udgivet af familiestyrelsen i november 2011, og denne er udarbejdet blandt andet på baggrund af rapporten⁵ *Dom til fælles forældremyndighed - En evaluering af forældreansvarsloven* fra Det Nationale Forskningscenter for Velfærd fra juni 2011. Rapporterne vil jeg inddrage, hvor det er relevant. Herudover vil jeg inddrage relevant litteratur.

1.2 Afgrænsning

Udgangspunktet for specialet er, at forældrene har fælles forældremyndighed. Det betyder, at udgangspunktet ikke er, at den ene forælder har forældremyndigheden alene, og det betyder, at jeg ikke vil undersøge forældreansvarslovens § 14, hvor retten kan træffe afgørelse om at overføre forældremyndigheden til den anden forælder eller træffe afgørelse om, at der skal være fælles forældremyndighed. Begrundelsen er, at forarbejderne for § 14 om samarbejdsproblemer henviser til bemærkningerne til lovens § 11⁶.

Undersøgelsen af retspraksis omfatter offentliggjorte landsrets- og højesteretsdomme. Retspraksis er kun medtaget, hvor sagen er behandlet i retten efter den 1. oktober 2012 og frem til 2. februar 2018. Begrundelsen er, at fokus for undersøgelsen er § 11 nuværende kriterie *om forældrenes samarbejde om barnets forhold til barnets bedste*.

Specialet vil tage udgangspunkt i den gældende kompetencefordeling, der er mellem statsforvaltningen og retten, og som gælder frem til 1. april 2019. Der er indgået en politisk aftale den 27. marts 2018 om et nyt familieretligt system, hvor det er planlagt, at statsforvaltningerne skal nedlægges, og i stedet oprettes der et nyt system med et Familieretshus og en Familieret⁷. Begrundelsen for specialets udgangspunkt er, at det nye system ikke ændrer på, at afgørelseskompetencen i sager om ophævelse af den fælles forældremyndighed fortsat ligger hos domstolene. Afgørelser, der i dag ligger i retten, træffes fremover i familieretten, som ligger i byretten. Kompetencer fra statsforvaltningen overføres til familieretshuset⁸, dog skal de meget komplekse sager efter screening påbegyndes direkte i familieretten. Ud over de meget komplekse sager forventes der ikke afgørende ændringer af kompetencefordelingen mellem retten og statsforvaltningen.

2. Forældreansvarslovens ramme

I dette kapitel gives en kort introduktion af intentionen med forældreansvarsloven, grundprincipperne i forældreansvarsloven, og hvornår en sag kan anlægges ved domstolene. Intentionen med forældreansvars-

---

⁴ Lovforslag L157 forslag til lov om ændring af forældreansvarsloven, retsplejeloven og lov om det centrale personregister fremsat 13. april 2012. Kort: L157 2011-2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl. Jævnfør punkt 1.2 baggrund afsnit 6 og 8.

⁵ Forfatterne til rapporten er: Mai Heide Ottosen og Sofie Stage

⁶ Lovforslag L133 forslag til lov om forældreansvarsloven fremsat 31. januar 2007. Kort: L133 2006-2007 forarbejder til forældreansvarsloven. Jævnfør punktet bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser § 14 afsnit 10

⁷ I Familieretshuset skal sager, hvor uenigheden ikke er stor, skal forældrene mødes med primært konflikthåndtering og rådgivning. I Familieretten træffer en dommer afgørelse i komplekse sager, hvor der er andre problemer på spil samtidig, som f.eks. vold eller misbrug. Samtidig behandler de klager over afgørelser i Familieretshuset. Landsretten behandler ankesager over afgørelser i Familieretten. Jævnfør Børne- og Socialministeriet *kort om nyt system for skilsmisseforældre- og børn* af den 27. marts 2018. Kort: Kort om nyt system for skilsmisseforældre- og børn.

⁸ Familieretten vil også tage sig af en række af de sager, hvor der ikke findes en løsning i Familieretshuset. Jævnfør kort om nyt system for skilsmisseforældre- og børn.

loven og grundprincipperne i forældreansvarsloven har til formål at vise rammerne for forældreansvarsloven. Når forældrene ikke kan blive enige om forældremyndigheden, er sidste mulighed, at retten træffer afgørelsen. Derfor gives en kort introduktion til forhold i retten, der har betydning for forældrene.

2.1 Formålet med forældreansvarsloven

Forældreansvarsloven har været gældende siden den 1. oktober 2007⁹, og med loven skete der en grundlæggende ændring på området. Når samlivet var ophævet, skulle det fremadrettet være muligt at have fælles forældremyndighed, selvom den ene forælder ønskede den fælles forældremyndighed ophævet¹⁰. Før lovens ikrafttræden kunne forældrene ikke fortsætte med den fælles forældremyndighed, hvis den ene forælder ønskede den fælles forældremyndighed ophævet¹¹. Forældreansvarsloven understreger, at forældrene har et fælles ansvar for deres barn, uanset om samlivet mellem forældrene er ophævet¹². Formålet med forældreansvarsloven er at sikre *barnets bedste*¹³. *Barnets bedste* uddybes i næste afsnit.

2.2 Forældreansvarslovens grundprincipper

Barnets bedste sikres med 2 grundlæggende principper i forældreansvarsloven¹⁴. Principperne er henholdsvis princippet om, at et barn har ret til 2 forældre og princippet om, at afgørelser skal træffes ud fra, hvad der er *bedst for barnet*. Disse principper er gældende for hele forældreansvarsloven.

Princippet om at barnet har ret til 2 forældre indebærer¹⁵, at forældrene skal tage ansvar for barnet. Ved at drage omsorg for barnet, ved at samarbejde omkring væsentlige beslutninger, og ved, at det er begge forældres ansvar, at der er samvær med den forælder, som barnet ikke bor hos.

Barnets ret til 2 forældre fastslås i forældreansvarslovens¹⁶ § 8 om, at den fælles forældremyndighed fortsætter, selvom samlivet ophæves. I § 4 fastslås det andet princip om, at alle afgørelser skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. Forældremyndighed og afgørelsen om, hvad der vil være bedst for barnet, uddybes i afsnittene 2.2.1 og 2.2.2

2.2.1 Forældremyndighed

Forældremyndighedsindehaveren skal drage omsorg for barnet, og træffe afgørelse om barnets personlige forhold ud fra barnets interesser og behov, jf. forældreansvarslovens¹⁷ § 2 stk. 1. Forældremyndighedsindehaveren har en omsorgspligt og en handleret over for barnet¹⁸. Der er i forarbejderne eksempler på, hvori omsorgsplikten består. Omsorgsplikten handler om den daglige omsorg, opdragelse, skolegang, uddannelse og tilsyn med barnet¹⁹. Omsorgsplikten er det forældreansvar, som følger med, når man bliver forælder.

---

⁹ Lov 2007-06-06 nr. 499 forældreansvarsloven

¹⁰ L133 2006 – 2007 forarbejder forældreansvarslov. Punkt 1.2 oversigt over lovforslaget afsnit 4.

¹¹ Lovbekendtgørelse 2007-01-15 nr. 39 om forældremyndighed og samvær jf. § 8, jf. § 9 stk. 2.

¹² L133 2006 – 2007 forarbejder forældreansvarslov. Punkt 1.1 lovforslagets baggrund afsnit 21.

¹³ L157 2011-2012 forarbejder til ændring i forældreansvarslov m.fl. Punkt 1.2 baggrund afsnit 12.

¹⁴ L133 2006-2007 forarbejder forældreansvarslov. Punkt 1.2. oversigt over lovforslaget afsnit 4 og afsnit 5

¹⁵ L 133 2006 – 2007 forarbejder forældreansvarslov. Punkt 1.2 oversigt over lovforslaget afsnit 3 og punkt bemærkninger til § 4 afsnit 4

¹⁶ LBKG 2017-12-01 nr. 1417

¹⁷ LBKG 2017-12-01 nr. 1417

¹⁸ L133 2006-2007 forarbejder forældreansvarsloven. Punkt: bemærkninger til § 2, der henviser til punktet 3.4.1 'beslutningsbeføjelser ved fælles forældremyndighed, gældende ret' afsnit 1 og 2 og punktet bemærkninger til § 3, der henviser til § 2.

¹⁹ L133 2006 – 2007 forarbejder forældreansvarslov. Punkt 3.4.1 beslutningsbeføjelser ved fælles forældremyndighed afsnit 1

Der er ganske få retlige normer for, hvordan omsorg skal varetages²⁰. Barnet må ikke udsættes for omsorgssvigt, vold og overgreb, og der er undervisningspligt. Herudover er de fleste valg et individuelt norm-sæt, der afhænger af forældrenes personlige holdning og kultur.

Forældremyndighedsindehaverens handleret er forældremyndighedsindehaverens ret til at bestemme over barnets personlige forhold ud fra barnets interesser og behov, og bestemme over, hvordan omsorgspligten skal udøves²¹.

2.2.1.1 Fælles forældremyndighed

Fælles forældremyndighed betyder, at moderen og faderen i fællesskab har forældremyndigheden over barnet. Under hvilke betingelser, der etableres fælles forældremyndighed, fremgår af afsnit 3.1. Det fremgår af forældreansvarsloven, at den fælles forældremyndighed fortsætter, selvom forældrene ophæver samlivet, er blevet separeret eller skilt, jf. forældreansvarslovens § 8. Fælles forældremyndighed er det juridiske udgangspunkt.

Forældreansvarsloven definerer rollefordelingen mellem forældre med fælles forældremyndighed, der ikke lever sammen. Bopælsforælderen kan tage beslutninger om overordnede forhold i barnets dagligdag, jf. forældreansvarsloven²² § 3 stk. 1, 2. pkt., mens den forælder, hvor barnet opholder sig, kan tage beslutninger om dagligdagsforhold, så som mad og sengetider²³. Herudover skal forældrene²⁴ være enige om væsentlige spørgsmål om barnet, jf. forældreansvarslovens § 3 stk. 1, 1. pkt. Væsentlige beslutninger kan være skolevalg, religion, flytning til udlandet, pas og væsentlig medicinsk behandling²⁵. Intentionen med rollefordelingen er at mindske konflikterne omkring barnet under udøvelsen af den fælles forældremyndighed, når forældrene ikke længere lever sammen.

I evalueringsrapporten fremhæves, at udgangspunktet om fælles forældremyndighed også er et udslag af en erkendelse af, at det er en fordel, at forældrene vil kunne bevare en identitet som forælder²⁶, men identiteten som forælder har ikke noget at gøre med den juridiske forpligtelse, man har som forældremyndighedsindehaver²⁷. Heri ligger en overvejelse om det følelsesmæssige aspekt i at blive anerkendt som forælder til barnet.

Forældreansvarsloven skaber en juridisk ramme om fordeling af ansvar for forældremyndighedsindehaverne. Fælles forældremyndighed indebærer, at forældrene hver især har pligt til at drage omsorg for barnet og en delt beslutningskompetence om væsentlige spørgsmål.

2.2.2 Afgørelsen skal være bedst for barnet

Forældreansvarsloven bygger på det overordnede princip om, at afgørelser skal træffes ud fra, hvad der er *bedst for barnet*, jævnfør lovens § 4.

---

²⁰ Mikkelsen, Jes Anker, Bjelke, Anne Buhl: *Notat om bevisbyrde, retsanvendelse og retssikkerhed i forældreansvarsloven* afsnit 2.2 beslutninger i et retligt tomrum. jf. Pia Deluran *forældreansvarsloven – hvad blev der af barnets tarv – temahæfte 2* s. 68 Jurist- og Økonomiforbundets forlag 2010.

²¹ L133 2006 – 2007 forarbejder forældreansvarsloven: punkt 3.4.1: Beslutningsbeføjelser ved fælles forældremyndighed afsnit 2

²² LBKG 2017-12-01 nr. 1417

²³ L133 2006 - 2007 forarbejder forældreansvarsloven punkt 1.2: oversigt over lovforslaget afsnit 12.

²⁴ L133 2006 – 2007 forarbejder forældreansvarsloven punkt 1.2 oversigt over lovforslaget afsnit 12

²⁵ L133 2006 – 2007 forarbejder forældreansvarslov punkt: bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser om § 3, vedrørende beslutningskompetence forældremyndighedsindehaverne sammen.

²⁶ Evaluering af forældreansvarsloven. side 41 i afsnittet om, 'at konflikten vedrører nærheden til familien' og side 52. Dette er den fremherskende holdning fra aktørerne i nævnte evaluering.

²⁷ Flendt, Helene. *Forestillinger om begrebet fælles forældremyndighed*. Deleuran, Pia *Forældreansvarsloven – hvad blev der af barnets tarv – temahæfte 1*. side 38 afsnittet forældremyndighed at bestemme og at beskytte: 'forældre har en ubestemt følelse af ikke at kunne være forældre uden at have forældremyndigheden, men hvor myndighed og biologi ikke har noget at gøre med at man ikke kan få et varmt forhold til sit barn'.

Bedst for barnet har udgangspunkt i FN's børnekonvention artikel 3, hvorefter *barnets bedste* skal komme i første række ved alle foranstaltninger vedrørende barnet²⁸. Det fremgår af lovforslaget²⁹, at der ikke er nogen definition af *barnets bedste* i konventionen, og at der er tale om en retlig standard, der er under stadig udvikling og afhænger af forskellige opfattelser og værdinormer. Kriteriet *bedst for barnet* skal tolkes som den bedst tænkelige løsning for hvert enkelt barn, og det beror på en vurdering af netop dette barns forhold³⁰. Opfattelsen af *barnets bedste* vil være en individuel vurdering.

I udvalgsbetænkningen om *barnets perspektiv* fremgår det, at *barnets bedste*³¹ er mere end blot *barnets perspektiv*³². *Barnets perspektiv* handler om barnets egne synspunkter i en konkret sag i forhold, der vedrører barnet. *Barnets perspektiv* er materielt udmøntet i forældreansvarslovens § 5 om, at der skal tages hensyn til barnets egne synspunkter, alt efter alder og modenhed. Eksempelvis er det i § 34 stk. 1 fastslået, at barnet skal inddrages under en sag om blandt andet forældremyndighed, og at dette kan ske ved samtaler med barnet og børnesagkyndige undersøgelser. *Barnets bedste* indeholder ud over barnets eget perspektiv også overvejelser fra samfundets side om, hvad der er *bedst for barnet*. Det fremhæves i betænkningen, at andre elementer i *barnets bedste* kan være vurderinger, der foretages, og som er baseret på et alment erfaringsgrundlag under stadig udvikling. Lovens udgangspunkt³³ om, at forældrene har fælles forældremyndighed, er udtryk for en sådan overvejelse og vurdering. Formodningen er, at det er *bedst for barnet*, at forældrene har fælles forældremyndighed, så længe den fælles forældremyndighed ikke går ud over barnet.

2.3 Forhold i retten

Ønsker den ene forælder at ophæve den fælles forældremyndighed, og kan forældrene ikke komme til enighed, er det retten, der skal træffe en afgørelse.

Sager om forældremyndighed er civile retssager, men er indispositive³⁴. Retten er i sager om forældremyndighed underlagt oplysningsprincippet³⁵. De almindelige processuelle regler er derfor fraveget i et vist omfang for at sikre, at afgørelser om forældremyndighed sker i overensstemmelse med forældreansvarslovens regler³⁶. Det betyder, at der påhviler retten en selvstændig pligt for sagens oplysning³⁷. Retten har på den måde pligt til at få sagen tilstrækkelig oplyst. Retten er ikke underlagt parternes anbringender, hvilket er forældrenes retssikkerhed for, at alle relevante hensyn oplyses, og medinddrages i sagen, førend retten fortager den konkrete afvejning i sagen og træffer afgørelse.

2.3.1 Hvornår kan en sag anlægges ved retten

Er forældre, der har fælles forældremyndighed, ikke enige om, at den fælles forældremyndighed skal fortsætte, kan forælderen ikke straks vælge at anlægge en sag ved retten. En anmodning om afgørelse af forældremyndighed skal indgives til statsforvaltningen, jf. forældreansvarslovens § 31 stk.1. Statsforvaltningen skal indkalde til et vejledningsmøde, jf. § 31a stk. 1 og forældrene har i udgangspunktet mødepligt, jf. stk. 2. Herudover tilbydes forældre og børn børnesagkyndig rådgivning eller konfliktmægling, jf. § 32 stk.

---

²⁸ LFS133 2006 – 2007 forarbejder til forældreansvarsloven. Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 4 afsnit 2

²⁹ LFS133 2006 – 2007 forarbejder til forældreansvarsloven. Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 4 afsnit 2

³⁰ LFS133 2006 – 2007 forarbejder forældreansvarsloven. Punkt 1.2 oversigt over lovforslaget afsnit 5.

³¹ Betænkning nr. 1475 barnets perspektiv s. 84 linje 4. Frem over betænkning nr. 1475

³² barnets perspektiv defineres i betænkning nr. 1475 side 84: '*hele barnets liv, som det opleves af barnet*'.

³³ LFS133 2006 – 2007 forarbejder forældreansvarsloven. Punkt 1.1 lovforslagets baggrund afsnit 22.

³⁴ Christensen, Stine Krone *Forældreansvarsloven med kommentarer* s. 155 linje 22-24. Kort: Krone Christensen *forældreansvarsloven med kommentarer*. At forældremyndighedssager er indispositiv betyder, at det ikke er overladt til parterne selv at tilrettelægge sagsbehandling ved deres påstande, anbringender og bevisførelse.

³⁵ Anita Plesner Björk. *Når forældre går fra hinanden – en håndbog i forældreansvar* side 93

³⁶ Gomard, B, Kistrup, M. *Civilprocessen* side 372.

³⁷ Svarende til official- eller undersøgelsesprincippet i forvaltningsretten, hvor en forvaltningsmyndighed har pligt til at tilvejebringe et fyldestgørende og retligt grundlag for en afgørelse, jævnfør FOB2004.175OM punkt 1.2. oplysningsgrundlaget i øvrigt.

1. Møder med vejledning og uformelle drøftelser afdækker forligsmuligheder³⁸. Formålet med, at en sag starter op i statsforvaltningen, er³⁹, at forældre og børn selv skal finde løsninger, der kan tilgodese barnets behov og dæmpe konfliktniveauet til gavn for barnet.

Bliver forældrene ikke enige, afslutter statsforvaltningen sagen. En part kan anmode statsforvaltningen om at indbringe sagen for retten indenfor 4 uger efter, at statsforvaltningen har afsluttet sagen, jf. forældreansvarsloven § 40 stk. 1. Det er et krav, at forældrene har været til møde i statsforvaltningen, og at parterne har modtaget vejledning og ikke ønsker eller ikke længere ønsker børnesagkyndig rådgivning eller konfliktmægling, jf. § 40 stk. 2 nr. 1.

Statsforvaltningen har ingen afgørelseskompetence i sager om forældremyndighed. Dog kan statsforvaltningen, mens statsforvaltningen endnu behandler sagen, efter anmodning træffe afgørelse om, hvem forældremyndigheden midlertidigt skal tilkomme, jf. § 26 stk. 1, 1. pkt.

2.4 Delkonklusion

Formålet med forældreansvarsloven er at sikre *barnets bedste*. *Barnets bedste* sikres med 2 grundlæggende principper i forældreansvarsloven. Principperne er princippet om forældrenes fælles ansvar for barnet og princippet om, at afgørelser skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. *Barnets bedste* udmøntes i, at det er bedst for barnet, at forældrene fortsat har fælles forældremyndighed over barnet ved ophævelse af samlivet, jævnfør forældreansvarslovens § 8.

Fælles forældremyndighed indebærer, at forældrene hver især har pligt til at drage omsorg for barnet og en delt beslutningskompetence om væsentlige spørgsmål.

Før en afgørelse om forældremyndighed kan anlægges ved retten, er det nødvendigt, at forældrene har været igennem forligsbestræbelser i statsforvaltningen uden resultat, og at en af parterne senest 4 uger herefter, anmoder statsforvaltningen om, at retten skal træffe en afgørelse, jævnfør forældreansvarsloven § 40 stk. 1. Retten har en selvstændig pligt til at få sagen tilstrækkelig oplyst.

3 Forældreansvarsloven § 11

I dette kapitel undersøges forældreansvarslovens § 11⁴⁰, der fastlægger rettens mulighed for at ophæve den fælles forældremyndighed:

Er forældre, der har fælles forældremyndighed, og som ikke lever sammen, ikke enige om forældremyndigheden, afgør retten, om den fælles forældremyndighed skal fortsætte, eller om en af dem skal have forældremyndigheden alene. Retten kan kun ophæve den fælles forældremyndighed, hvis der er holdepunkter for at antage, at forældrene ikke kan samarbejde om barnets forhold til barnets bedste.

Udgangspunktet i § 11 er, at der er fælles forældremyndighed. Når retten anvender § 11 til at fratage den ene forældremyndighedsindehaver forældremyndigheden, fraviges grundprincippet om forældrenes fælles ansvar for barnet. Da forældreansvarsloven blev indført den 1. oktober 2007, var der uenighed mellem ministerie og udvalg om, hvorvidt udgangspunktet i § 11 skulle være fælles forældremyndighed eller ej. Ministeriet ønskede, at den fælles forældremyndighed skulle være udgangspunktet, medens udvalgets forslag var, at det skulle være en undtagelse, hvis den fælles forældremyndighed skulle fortsætte⁴¹. Det var et

---

³⁸ Nielsen, D. S. *Rollefordelingen mellem domstole og statsforvaltningen i person- og familieretlige sager*. Andersen, L.L., Nielsen, D. S. *Familieret og engagement - Hilsener til Svend Danielsen* side 215

³⁹ LFS133 2006 – 2007 forarbejder forældreansvarsloven punkt 1.1 om lovforslagets baggrund afsnit 7.

⁴⁰ LBKG 2017-12-01 nr. 1417

⁴¹ udvalget havde oprindeligt formuleret § 11 ud fra at retten kun kunne træffe afgørelse om at *den fælles forældremyndighed skulle fortsætte, hvis der er bestemte holdepunkter for at antage at forældrene kan samarbejde om barnets forhold*. Jævnfør rapport om evaluering af forældreansvarsloven udgivet side 24.

politisk ønske, at det var barnets ret til begge forældre, der blev udgangspunktet, hvilket betyder, at undtagelsen er, at der ikke er fælles forældremyndighed.

Vurderingen af, om den fælles forældremyndighed skal ophæves, skal have afsæt i forældreansvarslovens overordnede principper⁴² om at fastholde forældrenes ansvar for barnet, og at afgørelser skal træffes ud fra, hvad der er *bedst for barnet*. Det fremgår af bemærkningerne, at det centrale er, om forældrene kan håndtere deres uenigheder, så det ikke går ud over barnet⁴³.

3.1 Forældreansvarsloven § 11 1. Pkt.

Er forældre, der har fælles forældremyndighed, og som ikke lever sammen, ikke enige om forældremyndigheden, afgør retten, om den fælles forældremyndighed skal fortsætte, eller om en af dem skal have forældremyndigheden alene.

§ 11 gælder for forældre. Adoptivforældre ligestilles med forældre, jf. adoptionslovens⁴⁴ § 16 stk. 1. Forælder er også den, der har adopteret den anden ægtefælles barn eller registrerede partners barn, jævnfør adoptionslovens § 5a og den kvinde som er registreret som medmor til barnet efter børneloven⁴⁵ § 3a, jævnfør §§ 27 og 27a stk. 2. Herudover kan bestemmelsen anvendes analogt⁴⁶, hvis forældremyndigheden er tillagt et ægtepar eller registrerede par efter forældreansvarsloven § 13 stk. 2 eller § 15 stk. 4⁴⁷. Bestemmelsen vedrører forældre, der har fælles forældremyndighed. Er forældrene gift med hinanden ved barnets fødsel eller indgår de senere ægteskab, har forældrene fælles forældremyndighed som følge af den legale ordning efter forældreansvarslovens⁴⁸ § 6 stk. 1. Er forældrene ikke gift, får forældrene fælles forældremyndighed ved afgivet erklæring jf. § 7 stk. 1 nr. 1, efter aftale jf. § 9, jf. § 7 stk. 1 nr. 2, eller hvis manden er registreret som far til barnet, jf. børnelovens⁴⁹ § 1a, jf. forældreansvarsloven § 7 stk. 1 nr. 3. Fælles forældremyndighed etableres endvidere, når forældrene inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel har været gift med hinanden, jf. § 6 stk. 3, eller forældrene har haft samme folkeregisteradresse inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel, jf. § 7 stk. 3. Bestemmelsen omfatter også forældre, der ved dom har fælles forældremyndighed efter forældreansvarsloven § 11 og § 14 stk. 1⁵⁰. Det følger af ordlyden, at en forudsætning, for at loven kan anvendes, er, at forældrene *ikke lever sammen*. Det er en forudsætning for, at retten kan træffe en afgørelse, at forældrene har ophævet samlivet, eller at en af forældrene agter at ophæve samlivet, og det gælder, uanset om forældrene er gift eller ugift⁵¹. Forældrenes tilkendegivelse af, at de ønsker at ophæve samlivet, er tilstrækkeligt bevis for samlivsophævelsen⁵².

Afgørelser om fælles forældremyndighed træffes af retten, og retten foretager en almindelig bevisbedømmelse⁵³. Kravet for en afgørelse efter § 11 er, at der er fælles forældremyndighed, og at den ene forælder ønsker forældremyndigheden alene. For at retten kan dømme til fortsat fælles forældremyndighed mod den ene forælders ønske, skal mindst en af forældrene ønske den fælles forældremyndighed opretholdt⁵⁴. Det betyder, at hvis begge parter ønsker den fælles forældremyndighed ophævet, kan retten ikke dømme til

---

⁴² L157 2011 – 2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl. Punkt bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til nr. 1 som er kommentarer til § 11 2. Pkt. Afsnit 1

⁴³ L157 2011 – 2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl., bemærkninger til lovforslaget enkelte bestemmelser til § 1, som er kommentarer til § 11 2. Pkt. Afsnit 1

⁴⁴ Lovbekendtgørelse 2015-12-23 nr. 1821 Adoptionsloven

⁴⁵ Lovbekendtgørelse 2015-12-23 nr. 1817 Børneloven

⁴⁶ Krone Christensen *Forældreansvarsloven med kommentarer* side 150 linje 5 -6.

⁴⁷ LBKG 2017-12-01 nr. 1417.

⁴⁸ LBKG 2017-12-01 nr. 1417.

⁴⁹ Lovbekendtgørelse 2015-12-23 nr. 1817 Børneloven

⁵⁰ Krone Christensen *Forældreansvarsloven med kommentarer* 150 linje 16-17.

⁵¹ Krone Christensen *Forældreansvarsloven med kommentarer* side 151 linje 12.

⁵² Krone Christensen *Forældreansvarsloven med kommentarer* side 151 linje 24-25

⁵³ L133 2006 – 2007 forarbejder til forældreansvarsloven. Punkt: bemærkning til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 11 afsnit 12

⁵⁴ L133 2006 – 2007 forarbejder til forældreansvarsloven. Punkt: bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 11 afsnit 11.

fælles forældremyndighed. Procesteknisk indebærer det, at hvis begge forældre har nedlagt en primær påstand om, at den pågældende forælder skal have forældremyndigheden alene, kræves der, at en af forældrene har nedlagt subsidiær påstand om fortsat fælles forældremyndighed, for at retten kan dømme til fortsat fælles forældremyndighed.

3.2 Forældreansvarsloven § 11 2. Pkt.

Retten kan kun ophæve den fælles forældremyndighed, hvis der er holdepunkter for at antage, at forældrene ikke kan samarbejde om barnets forhold til barnets bedste.

Det fremgår af ordlyden, at retten kun kan ophæve den fælles forældremyndighed i de tilfælde, hvor det er samarbejdet om *barnets forhold*, der er genstand for rettens bedømmelse. Der skal være *holdepunkter for at antage*, hvilket betyder, at der i udgangspunktet skal være flere holdepunkter, der viser, at forældrene ikke kan samarbejde. Og samarbejdet skal være til *barnets bedste*.

Ved forældreansvarslovens vedtagelse skulle der foreligge *tungtvejende grunde*⁵⁵, hvis den fælles forældremyndighed skulle ophæves. Årsagen til ændringen i § 11 2. pkt. var evalueringsundersøgelsens⁵⁶ resultater, der viste, at der var for mange, der fik dom til fælles forældremyndighed⁵⁷. Der var tilfælde, hvor den fælles forældremyndighed ikke burde have været opretholdt, men hvor domstolene ikke kunne dømme anderledes. Der manglede lovhjemmel til at ophæve den fælles forældremyndighed i disse tilfælde. Det var et udtryk for, at kriteriet *tungtvejende grunde* medførte, at der var for få tilfælde, hvor retten kunne ophæve den fælles forældremyndighed. Anbefalingen var, at bestemmelsen burde levne et større rum til at skønne, om forældrene ville kunne samarbejde⁵⁸. På denne baggrund, blev ændringen vedtaget og forældreansvarsloven § 11 2. pkt. fik sin nuværende formulering med virkning fra den 1. oktober 2012.

Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår⁵⁹, at der alene skulle være tale om en '*opblødning*' af § 11 2. pkt. Hensynene, som var fastlagt med kriteriet *tungtvejende grunde*, skulle fastholdes i rettens vurdering. Dette gav mulighed for en mere skønsmæssig vurdering, og det var samtidig en understregning af samarbejdspotentialets betydning for *barnets bedste*. Ændringen skulle betragtes som en mindre ændring⁶⁰ af § 11 2. pkt. Umiddelbart forstås *tungtvejende* som, at der skal rigtig meget til, og det skal være meget alvorligt, før den fælles forældremyndighed ophæves. Dette er i tråd med lovens klare udgangspunkt om, at forældrene har et fælles ansvar for barnet. Den nuværende formulering er lettere at forstå, idet de fleste kan relatere sig til det at samarbejde, da samarbejde indgår i almindelige familierelationer, uddannelse og arbejdsrelationer. Sammenlignes ordlyden af de 2 formuleringer virker ændringen ikke som en mindre ændring. Ændringen understreger og tydeliggør for forældrene det vigtige i, at forældrene kan *samarbejde*, da samarbejdet er til *barnets bedste*. Dette betyder, at formuleringen af § 11 2. pkt. forventningsstyrer forældrene. Ændringen af rettens skønsbeføjelse uddybes i kapitel 4.

Det fremgår, at det centrale i § 11 2. pkt. er, *barnets bedste, tungtvejende grunde og samarbejdet om barnets forhold*. Disse vil blive uddybet i afsnit 3.2.1, 3.2.2 og 3.2.3.

---

⁵⁵ Lov 2007-06-06 nr. 499 forældreansvarsloven § 11

⁵⁶ Rapport om 'evaluering af forældreansvarsloven'

⁵⁷ L 157 2011 – 2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl. punkt 3.1.1.2 den foreslåede ordning afsnit 3 '*adgangen til at dømme til fælles forældremyndighed kan være for vidtgående*'.

⁵⁸ L157 2011-2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl. Punkt 3.1.1.2 den foreslåede ordning afsnit 3.

⁵⁹ L157 2011 – 2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl. afsnit 3.1.2.2 den foreslåede ordning afsnit 5.

⁶⁰ L157 2011 - 2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl. Punkt: bemærkninger til § 1 nr. 1 (§ 11 2. pkt.) 1. afsnit

3.2.1 Til barnets bedste

Forældreansvarsloven bygger som nævnt i afsnit 2.2.2 på et overordnet princip om, at afgørelserne skal træffes ud fra, hvad der er *bedst for barnet*, jævnfør lovens § 4. Baggrunden⁶¹ for forældreansvarslovens § 4 var at gøre op med den gældende lovs mange forskellige nuanceringer af begrebet *barnets bedste*. I lov om forældremyndighed og samvær⁶², der var gældende før forældreansvarsloven trådte i kraft 1. oktober 2007, fremgik *barnets bedste* af flere af lovbestemmelserne. Eksempelvis afgjorde retten hvem af forældrene, der skulle have forældremyndigheden alene i § 9 stk. 2, '*under særligt hensyn til, hvad der er bedst for barnet*,' og efter § 13 stk. 1 godkendtes en aftale om forældremyndighed, '*medmindre det strider mod, hvad der er bedst for barnet*'. Det fremgår af betænkningen om barnets perspektiv, at når *barnets bedste* var placeret så mange forskellige steder i loven om forældremyndighed og samvær, var der en risiko for flere forskellige fortolkningsmuligheder og at begrebet på den måde risikerede, at blive uforpligtende⁶³. Krone Christensen konkluderer også⁶⁴, at indførelsen af § 4 som udgangspunkt har medført, at der ikke længere i materielle enkeltbestemmelser er forskellige nuanceringer af *barnets bedste*⁶⁵.

Barnets bedste fremgår af ordlyden i § 11 2.pkt., og ordlyden i § 11 2. pkt. er ikke længere i tråd med hensigten om at modvirke nuancerne i afvejningen. Det nuværende kriterie om, at den fælles forældremyndighed kun kan ophæves, når forældrene ikke kan samarbejde om barnets forhold *til barnets bedste*, kan være en sådan nuance i afvejningen, hvor der er flere fortolkningsmuligheder, sådan som udvalget var bekymret for. Det fremgår ikke af bemærkningerne til lovforslaget⁶⁶, hvorfor det er valgt at indføre *barnets bedste* direkte i § 11 2. pkt. Det mest sandsynlige er, at ekspertgruppens anbefaling⁶⁷ er fulgt. Gruppens opfattelse var, at ved at *barnets bedste* fremgår direkte af bestemmelsen, så understreges det, at der skal foretages et samlet skøn over, hvad der er *bedst for barnet*. Det samlede skøn om samarbejdet skal være *til barnets bedste* efter § 11 2. pkt., og afgørelsen skal være *bedst for barnet* efter § 4.

Som det fremgår af afsnit 2.2.2, indeholder *barnets bedste* både barnets eget perspektiv og overvejelser om normer for samfundet, som at det er *bedst for barnet* at have fælles forældremyndighed. Barnets interesse i fælles forældremyndighed er, at forældrene kan samarbejde og at konfliktniveauet er lavt⁶⁸. I bemærkningerne til lovforslaget fremgår, at forældrene skal kunne håndtere deres uenigheder, så det ikke går ud over barnet⁶⁹. I rapporten fremhæves⁷⁰ tilsvarende, at et forældresamarbejde ikke altid er realistisk, uden at det går ud over barnet, og at det i disse tilfælde skulle være muligt for retten at ophæve forældremyndigheden. Når det går ud over barnet, er det ikke *til barnets bedste*. Der skal lægges et fremtidsorienteret perspektiv

---

⁶¹ L133 2006 – 2007 forarbejder til forældreansvarsloven. Punkt: Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 4 afsnit 1

⁶² lovbekendtgørelse 2007-01-15 nr. 39 lov om forældremyndighed og samvær, jf. om forældremyndighed §§ 9 stk. 2, 12 stk. 1, 11 stk. 2, 13 stk. 1 og 14

⁶³ Betænkning nr. 1475 barnets perspektiv s. 84 sidste afsnit

⁶⁴ Krone Christensen *Forældreansvarsloven med kommentarer* note 141 side 96

⁶⁵ Videre fremhæver Krone Christensen samme sted, at nuanceringen om barnets bedste alene er bevaret i § 15 som følge af den fortrinsstilling, som forælderen, hvor barnet ikke har bopæl, ved bopæls forældremyndigheds indehavers død, har. Ved L2016-02-16 nr. 133 om ændring af forældreansvarsloven og lov om social service, har § 15 har fået sin nuværende formulering, hvor fortrinsretten til forældremyndighed for forældremyndighedsindehaveren er fjernet, når denne ikke er bopælsforælder. Dermed er henvisningen til *barnets bedste* i denne bestemmelse også fjernet

⁶⁶ L157 2011-2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl. Punkt: Bemærkning til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 1 (om § 11 2. pkt.)

⁶⁷ Rapport om Evaluering af forældreansvarsloven side 49

⁶⁸ Bilag til Evaluering af forældreansvarsloven s. 316. Bilag 10 - Den faglige ekspertgruppe om evalueringen af forældreansvarsloven - opsummering af drøftelser.

⁶⁹ L157 2011-2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl. Punkt: bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 1, som er kommentarer til § 11 2. pkt. afsnit 1

⁷⁰ Rapport om evaluering af forældreansvarsloven s. 47, hvor det fremgår, at '*§ 11 kan have skabt for store forventninger til forældresamarbejdet*'.

af, hvad der er *bedst for barnet*⁷¹. Det er den forælder, som vil have ophævet den fælles forældremyndighed, der skal sandsynliggøre, at det er *bedst for barnet*⁷².

Af retspraksis fremgår, at det går ud over barnet, når barnet er påvirket af forældrenes uenigheder. I TFA 2016.224/2V fik moderen forældremyndigheden alene. Den 13årige var påvirket af forældrenes uenigheder og skar i sig selv og var selvmordstruet. I TFA2015.420OE, der handlede om forældremyndigheden over 2 børn på 3 og 5 år, mistrivedes det ene barn som følge af forældrenes konflikter, og tillagde moderen forældremyndigheden alene. I TF2014.75OE var moderens håndtering af forældrenes indbyrdes konflikt skyld i, at den 5årige var påvirket i en sådan grad, at forældremyndigheden tillagdes moderen alene. At påvirkningen af barnet skal være tydelig og påvirke barnets trivsel, fremgår i TFA2015.127V, hvor barnet ikke var påvirket af forældrenes konflikter i en sådan grad, at det kunne begrunde ophævelsen af den fælles forældremyndighed. At barnets ret til begge sine forældre i afvejningen kan overskygge bekymringen for barnets videre udvikling, fremgår af TFA2016.79V, hvor børnene var påvirket af forældrenes høje konfliktniveau, men hvor børnenes tætte tilknytning til begge forældre gjorde, at der fortsat skulle være fælles forældremyndighed. Da udgangspunktet er, at det er *bedst for barnet*, at der er fælles forældremyndighed, kan dette blive afgørende, til trods for et højt konfliktniveau og til trods for bekymring for barnets videre udvikling og trivsel. Hensigten kan have været håbet om, at forældrene begyndte at samarbejde.

Det kan også gå ud over barnet, hvis barnet er behandlingskrævende, og behandlingen kræver et indgående samarbejde mellem de berørte parter. I TFA2015.555V var begge børn på 10 og 6 år behandlingskrævende, og landsretten vurderede, at det var af afgørende betydning, at forældremyndigheden kunne udøves i effektivt samarbejde med myndigheder, skoler og behandlingsinstitutioner for at afhjælpe problemerne bedst muligt. Landsretten vurderede, at forældrene ikke kunne enes herom, og tillagde moderen forældremyndigheden alene.

Forældrenes konflikt skal påvirke barnet aktuelt, hvilket kom til udtryk i TFA2015.337/2V, hvor forældrene mellem byrettens dom og landsrettens dom formåede at få et egentligt samarbejde til at fungere, så barnet ikke længere var påvirket af forældrenes konflikt. Tilsvarende i TFA2015.39V, hvor byretten tillagde moderen forældremyndigheden alene, men landsretten ændrede dommen til fælles forældremyndighed, da forældrene havde indvilget i et fælles terapiforløb.

At afgørelsen træffes ud fra, hvad der er *bedst for barnet*, fremgår af TFA2013.797OE, hvor barnet havde boet 1 ½ år sammen med sin mor i Polen og af den grund var følelsesmæssigt tilknyttet sin mor. En flytning til faderen mod barnets ønske ville være særdeles indgribende, og moderen fik forældremyndigheden alene. At *barnets bedste* ikke alene er et spørgsmål om *barnets perspektiv*, kom til udtryk i TFA2014.69V, hvor børnene ønskede, at moderen fik forældremyndigheden alene, da de ikke ønskede at se deres fader, men retten dømte til fortsat fælles forældremyndighed, da et spørgsmål om samvær måtte holdes ude fra spørgsmålet, om forældrene kunne samarbejde.

3.2.1.1 konklusion til barnets bedste

Barnets bedste er et afgørende hensyn i forbindelse med ophævelsen af den fælles forældremyndighed. *Barnets bedste* beror på en individuel vurdering af, hvad der er *bedst for barnet*, heri indgår både barnets eget perspektiv, men også en samfundsnorm, som at fælles forældremyndighed er *bedst for barnet*.

Retspraksis illustrerer, at hvis barnet aktuelt er påvirket af forældrenes konflikt, enten som følge af generel dårlig trivsel, fordi barnet har særlige behov, er særligt sårbar eller selvmordstruet, har dette indflydelse på rettens konkrete afvejning. Forældrene skal være i stand til at håndtere deres uenigheder på en sådan måde, at det ikke går ud over barnet. Retten tager et fremadrettet perspektiv på, hvordan barnet bliver påvirket, men vurderer også konkret barnets aktuelle tilknytning til sine forældre. Når barnets tilknytning til begge forældre er god, kan det få betydning for, at der fortsat skal være fælles forældremyndighed.

⁷¹ L157 2011-2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl. Punkt: bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 1 omhandlende § 11 2. pkt. afsnit 4

⁷² Rapport om evaluering af forældreansvarsloven s. 47

3.2.2 Tungtvejende grunde

Tungtvejende grunde var det tidligere kriterie, for hvornår den fælles forældremyndighed kunne ophæves, og det var gældende fra forældreansvarslovens⁷³ vedtagelse og frem til 1. oktober 2012. Af bemærkningerne til vedtagelsen af forældreansvarsloven fremgår det, at *tungtvejende grunde* omfatter

- *'så svære og uovervindelige samarbejdsvanskeligheder at barnet lider under det'*⁷⁴,
- *'når den ene forælder har udøvet vold, seksuelle krænkelser eller lignende mod den anden forælder, barnet eller andre i familien'*⁷⁵,
- *samværschikane'*⁷⁶,
- *uegnet som forældremyndighedsindehaver'*⁷⁷,

og

- *'manglende interesse i at varetage omsorgen for sit barn, eller ved sin adfærd har vist, at den pågældende ikke har til hensigt at deltage i sit barns liv'*⁷⁸.

I bemærkningerne til den nuværende formulering af § 11 2. pkt. fremgår det, at det fortsat skal indgå i vurderingen, når en forælder har udøvet vold, når en forælder er uegnet som forældremyndighedsindehaver, og når en forælder ved sin adfærd har vist, at den pågældende ikke har til hensigt at deltage i barnets liv⁷⁹. Om samværschikane fremgår det, at *'retten fortsat skal anlægge et fremtidsorienteret perspektiv'*⁸⁰. I bemærkningerne⁸¹ er *'Svære og uovervindelige samarbejdsvanskeligheder at barnet lider under det'* ikke fremhævet. Årsagen er, at det følger direkte af ordlyden i § 11 2. pkt., at retten skal vurdere forældrenes samarbejde.

Svære og uovervindelige samarbejdsvanskeligheder i kriteriet *tungtvejende grunde* handler om, at forældrenes konflikt er så voldsom, at barnet lider under det, og samarbejdsvanskelighederne overskygger det positive for barnet i, at forældrene er fælles om forældremyndigheden. Når barnet lider under forældrenes manglende samarbejde, så er det ikke til *bedste for barnet*. I SFI rapporten fremhævede dommerne⁸², at samarbejdsvanskelighederne kunne være så betændt, at fælles forældremyndighed ikke var til *barnets bedste*. Som anført i afsnit 3.2 var der tilfælde før 1. oktober 2012, hvor retten dømte til fælles forældremyndighed, hvor den fælles forældremyndighed ikke burde have været opretholdt, men hvor domstolene ikke kunne dømme anderledes. Domstolene havde skønnet, at der ikke var grundlag eller lovhjemmel til at ophæve den fælles forældremyndighed i disse tilfælde. Dette betyder, at børnene dels ikke var påvirket i en sådan grad, at det ikke var til *barnets bedste* at ophæve den fælles forældremyndighed, og dels at forældrenes konflikter ikke var så voldsomme, at konflikterne kunne betegnes som *svære og uovervindelige*. Et eksempel på *svære og uovervindelige samarbejdsvanskeligheder* er TFA2014.75OE, hvor byretten i præmisserne fremhæver, og som landsretten tiltræder: *'parterne har siden 2011 haft alvorlige samarbejdsproblemer, der er kulmineret i M's beskyldninger om seksuelt overgreb, og i at M nægter F Samvær. Retten*

---

⁷³ Lov 2007-06-06 nr. 499 forældreansvarsloven

⁷⁴ L133 2006 – 2007 forarbejder til forældreansvarsloven. Punkt: bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 11 afsnit 5

⁷⁵ L133 2006 – 2007 forarbejder til forældreansvarsloven. Punkt: bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 11 afsnit 6

⁷⁶ L133 2006 – 2007 forarbejder til forældreansvarsloven. Punkt: bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 11 afsnit 7

⁷⁷ L133 2006 – 2007 forarbejder til forældreansvarsloven. Punkt: bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 11 afsnit 9

⁷⁸ L133 2006 – 2007 forarbejder til forældreansvarsloven. Punkt: bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 11 afsnit 10

⁷⁹ L157 2011-2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl. Punkt: bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 1 omhandlende § 11 2. pkt. afsnit 2

⁸⁰ L157 2011-2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl. Punkt: bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 1 omhandlende § 11 2. pkt. afsnit 4

⁸¹ L157 2011-2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl. Punkt: bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 1 omhandlende § 11 2. pkt.

⁸² Ottosen, M. H, Stage, S. SFI rapport *dom til fælles forældremyndighed* side 78

finder, at M's vilje mod at samarbejde med F og M's håndtering af forældrenes konflikt påvirker B i en sådan grad, at der er tungtvejende grunde til at ophæve den fællesforældremyndighed. Det er ikke antageliggjort, at F har udsat B for seksuelle krænkelser'. Retten fremhæver tungtvejende grunde som præmis for at ophæve den fælles forældremyndighed. Dette må være en fejl fra rettens side, da den nuværende formulering af § 11 2. pkt. var trådt i kraft, da sagen blev indbragt for retten.

Ved gennemgang af retspraksis er der også eksempler på fortsat anvendelse af de øvrige hensyn i det tidligere kriterie *tungtvejende grunde*. Vedrørende *vold* kan nævnes TFA2015.56/2V, hvor faderen var dømt for vold mod moderen samtidig med, at der havde været mange konflikter, hvor også politiet havde været involveret, hvorefter moderen fik forældremyndigheden. I TFA2013.453V blev der lagt til grund, at moderen var *uegnet* som forældremyndighedsindehaver, som følge af moderens psykiske og fysiske helbredsforhold, hvorefter faderen fik forældremyndigheden alene. Om den manglende interesse i at varetage omsorgen for sit barn, eller ved sin adfærd har vist, at den pågældende ikke har til hensigt at deltage i sit barns liv, henviser bemærkningerne⁸³ til, at det for eksempel kan være, når en forælder, som ikke efter praksis vil få fast samvær, fordi den pågældende har været fraværende i barnets liv i flere år, og den manglende kontakt kan tilskrives samværsforælderens *egne forhold*. I TFA2015.158V fik moderen forældremyndigheden alene, da det var faderens egne forhold, der var årsag til, at faderen ikke havde set børnene i mere end 4 ½ år. Men ikke alle *egne forhold* giver anledning til ophævelse af den fælles forældremyndighed. Den fælles forældremyndighed blev fastholdt i TFA2015.141/2OE, da grunden, til at fastlagt samvær ikke blev gennemført, ikke var manglende interesse, men på grund af økonomien.

Dommene viser, at retten viderefører den praksis, som med det tidligere kriterie ville føre til ophævelse af den fælles forældremyndighed. Dette er i overensstemmelse med Sylvest Nielsen og Danielsens konklusion om, at landsretternes praksis viste, at allerede efter det 1. år, hvor forældreansvarsloven havde været i kraft, havde dommerne været i stand til at håndtere politikernes signaler om, at der skulle være *tungtvejende grunde* til at ophæve den fælles forældremyndighed⁸⁴.

3.2.3 Forældrenes samarbejde

I dette afsnit undersøges, hvad der udover *svære og uovervindelige samarbejdsvanskeligheder* ligger i det nuværende kriterie om forældrenes samarbejde.

I rapporten om evaluering af forældreansvarsloven fremgår det, at kriteriet *tungtvejende grunde* ikke betyder, at uenigheder og samarbejdsproblemer uden videre fører til ophævelse af den fælles forældremyndighed⁸⁵. Det betyder, at ikke enhver uenighed eller samarbejdsvanskelighed indgår i kriteriet *svære og uovervindelige samarbejdsvanskeligheder*.

Hensigten med ændringen af forældreansvarsloven § 11 2. pkt. var at give retten mulighed for i flere tilfælde at dømme til, at den ene forælder skulle have forældremyndigheden alene, når der var uenigheder og samarbejdsproblemer. Samarbejdsvanskelighederne skulle ikke være helt så *svære og uovervindelige* før den fælles forældremyndighed skulle ophæves. Der skulle være en ny grænse for, hvad der kunne tolereres om forældrenes samarbejde.

Det følger af ordlyden af bestemmelsen, at samarbejdet skal vedrøre barnets forhold. Dette kom til udtryk i TFA2015.666V, hvor faderen ønskede den fælles forældremyndighed ophævet over børnene på henholdsvis 1 og 3 år, men hvor landsretten fremhævede, at det ikke kunne afvises, at forældrenes indbyrdes konflikter havde baggrund i samlivet, hvorfor der ikke var grundlag for at ophæve den fælles forældremyndighed. I TFA2017.182V, hvor faderen tilsvarende ønskede den fælles forældremyndighed ophævet, men hvor landsretten dømte til fortsat fælles forældremyndighed, da parternes konfliktniveau kunne henføres til, da

---

⁸³ L133 2006 – 2007 forarbejder til forældreansvarsloven. Punkt: bemærkningerne til lovforslagets enkelte bestemmelser §11 afsnit 10. Tilsvarende L157 2011-2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl. Punkt: bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 1 omhandlende § 11 2. pkt. afsnit 2

⁸⁴ Nielsen, D. S., Danielsen, S. TFA2009.103 *Forældreansvarsloven § 11, skal den fælles forældremyndighed fortsætte?* afsnit 12 'konklusion og vurdering'.

⁸⁵ Rapport om Evaluering af forældreansvarsloven s. 47 punkt 3.7.3 afsnit 1

parterne levede sammen. I TFA2015.9V var konfliktniveauet også højt, men der var *'ingen oplysninger om, at sagsøgte har modarbejdet sagsøgerens beslutninger med hensyn til A, ligesom der heller ikke synes at være udsigt til uenighed om fremtidige beslutninger. En ophævelse af forældremyndigheden kan derfor ikke antages at mindske konfliktniveauet mellem forældrene'*. Forældrene skulle fortsat have fælles forældremyndighed. Når uenighederne og konflikterne ikke skyldes barnets forhold, kan konflikten i samarbejdet ikke lægges til grund.

Af retspraksis fremgår, at der skal have været et egentligt samarbejde om barnets forhold. Det, at en af forældremyndighedsindehaverne undlader at samarbejde og ikke modsætter sig at samarbejde, kan konkret føre til, at den fælles forældremyndighed ophører. I TFA2015.459V fik moderen forældremyndigheden over deres fælles 7årige barn, da landsretten konstaterede, at der intet samarbejde var mellem parterne om barnet. Selvom forældrene ikke samarbejder om barnet, behøver det ikke at betyde, at den fælles forældremyndighed ophæves. Konkret kan dette være, når der ikke er brug for forældrenes samarbejde. I TFA2017.201V var det 8årige barn frivilligt anbragt, men der var ikke grundlag for, at den fælles forældremyndighed blev ophævet, da landsretten var enig i byrettens begrundelse om, at det som følge af barnets anbringelse ikke var nødvendigt. Konkret skal der have været et egentligt samarbejde om barnets forhold, men ikke ethvert undladt samarbejde fører til ophævelse af den fælles forældremyndighed.

I bemærkningerne til lovforslaget fremgår om vurderingen af samarbejdet:

- *der skal påvises konkrete holdepunkter for, at forældrene må antages ikke at kunne samarbejde, også fremadrettet*⁸⁶
- *I den konkrete vurdering, kan der tillægges betydning*⁸⁷,
  - *i hvilken grad forældrene kommunikerer med hinanden om barnet og barnets forhold*
  - *om det er realistisk, at forældrene inden for rimelig tid kan blive enige om spørgsmål om barnet*
  - *at forældrene ikke mere regelmæssigt har behov for myndighedernes hjælp til at træffe beslutninger om barnet, uden at der opstår vedvarende konflikt*
  - *manglende tillid til den anden forælder og manglende vilje eller evne til at være fleksibel*
  - *Der skal tillægges stor vægt*⁸⁸, *hvem af forældrene, der har bedst evne til at samarbejde og dermed på længere sigt kan sikre barnets kontakt til den anden forælder.*

Konkret skal der lægges vægt på, om forældrene kommunikerer med hinanden, forældrenes fremadrettede samarbejde, om forældrene kan opnå enighed i samarbejdet og hvem af forældrene, der bedst kan samarbejde. Disse hensyn vil blive uddybet i det følgende.

3.2.3.1 Forældrenes kommunikation

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at kommunikationen er fundamentet for at kunne samarbejde⁸⁹. Det fremgår ikke af bemærkningerne, hvordan kommunikationen skal foregå, og det må antages, at både skriftlig og mundtlig kommunikation via e-mail, SMS og telefon kan opfylde kravet. I TFA2016.129H havde forældrene kontakt med hinanden via mail og telefon. Kravet om kommunikation er på den ene side en nødvendighed for at kunne samarbejde og på den anden side ikke ønskværdigt for forældre, der ikke ønsker at være sammen. Kravet stemmer overens med intentionen i loven om, at forældrene har et fælles ansvar for barnet.

---

⁸⁶ L157 2011-2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl. Punkt: bemærkninger til lovforslaget enkelte bestemmelser til § 1, som er kommentarer til § 11 2. Pkt. Afsnit 3

⁸⁷ L157 2011-2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl. Punkt: bemærkninger til lovforslaget enkelte bestemmelser til § 1, som er kommentarer til § 11 2. Pkt. Afsnit 3

⁸⁸ L157 2011-2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl. Punkt: bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 1 som er kommentarer til § 11 2. pkt. afsnit 4.

⁸⁹ L157 2011-2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl. Punkt: bemærkninger til lovforslaget enkelte bestemmelser til § 1, som er kommentarer til § 11 2. Pkt. Afsnit 3

Kravet om kommunikation fremgår af præmisserne i Højesteret i TFA2016.224/1H, hvor kommunikationen var besværliggjort på grund af den geografiske afstand, og at det havde været vanskeligt at komme i kontakt med faderen. Højesteret markerede, at det ikke var tilstrækkeligt til at ophæve den fælles forældremyndighed, at kommunikationen mellem forældrene var påvirket af, at forældrene boede i hver sit land. Faderen til børnene boede i Tanzania, og det fremgår af sagsfremstillingen, at moderen af den grund havde svært ved at komme i kontakt med faderen.

Sproglige barrierer er heller ikke en tilstrækkelig betingelse for, at kommunikationen ikke er tilfredsstillende. I TFA 2016.129H fremhævede Højesteret, at det ikke var en nødvendig forudsætning for, at moderen kunne indgå i et samarbejde, at hun talte dansk og havde kendskab til danske forhold. Moderen var fra Thailand, boede i Holland og havde aldrig boet i Danmark. Faderen var efter samlivsophævelsen flyttet til Danmark med barnet.

Højesterets udtalelser om den geografiske afstand og sproglige barriere er af generel karakter⁹⁰. Udtalelserne er logiske ud fra den øgede mobilitet, der er mellem mennesker som følge af den almindelige samfundsudvikling. Højesteret fremhæver særskilt, at den geografiske afstand og den sproglige og kulturelle barriere ikke alene kan føre til ophævelse af den fælles forældremyndighed.

3.2.3.2 Forældrenes fremadrettede samarbejde

Det fremgår af bemærkningerne, at der skal fremvises konkrete holdepunkter på, at forældrene må antages ikke at kunne samarbejde om barnet. I vurderingen skal indgå det fremadrettede samarbejde⁹¹. Det vil sige, at der skal fremføres konkrete eksempler på, hvori det manglende samarbejde består, og der skal indgå en vurdering af, hvordan samarbejdet fremadrettet forventes at være. Der skal være potentiale for, at det fremtidige samarbejde kan fungere, for at den fælles forældremyndighed opretholdes. Prognoser om potentiale for samarbejde i fremtiden kan, medmindre der er nye forhold, kun gøres gældende med afsæt i fortiden. Retten kan ikke se ind i fremtiden.

At samarbejdspotentialer også fremadrettet skal være tilstede⁹², fremgår af TFA2015.152/2OE, hvor forældrenes samarbejde gennem lang tid ikke havde fungeret. I modsætning til byretten, fandt landsretten, at den fælles forældremyndighed skulle opretholdes, da vurderingen var, at parterne inden for en overskuelig tids-horisont kunne genetablere et samarbejde. I TFA2015.409V var landsretten enig i byrettens grunde for at opretholde fælles forældremyndighed. Det fremgår af byrettens præmisser, at samarbejdspotentialer var til stede, og at forventningen var, at forældrene fremadrettet ville kunne samarbejde. I 2014.294/2OE var børnene 15 og 16 år, og der var enighed mellem forældrene om, hvor børnene skulle bo og den videre ungdomsuddannelse for begge børn. Der var ikke lang tid tilbage, før børnene blev 18 år, og der var ikke meget forældrene kunne nå at blive uenige om, hvorefter retten opretholdt den fælles forældremyndighed. Omkring forældrenes samarbejde vurderede Højesteret i TFA2016.224/1H at forældrene ikke havde været i stand til at samarbejde tilfredsstillende om børnenes forhold, og under de nuværende omstændigheder heller ikke fremover kunne forventes at etablere et sådant samarbejde. Højesteret tillagde moderen forældremyndigheden alene. Konkret skal der være potentiale for, at det fremtidige samarbejde kan fungere, for at den fælles forældremyndighed opretholdes.

---

⁹⁰ Disse bemærkninger er ikke strengt nødvendige, men kan være årsag til, at der spares retsproces i fremtiden. Jævnfør Olesen, K. N., Lilja, T. M.; Domsanalyse side 68 afsnit 1.

⁹¹ L157 2011-2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl. Punkt: bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 1 omhandlende § 11 2. pkt. afsnit 3

⁹² L157 2011-2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl. Punkt: bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 1 omhandlende § 11 2. pkt. afsnit 3

3.2.3.3 Forældrenes uenighed

Det er ikke nødvendigt, at der er enighed mellem forældrene om samtlige spørgsmål om barnet⁹³. Væsentlige beslutninger om barnet kræver enighed blandt forældrene, jævnfør forældreansvarsloven § 3 stk. 1 1. pkt., men uenighed om et enkelt punkt er ikke tilstrækkeligt til at ophæve den fælles forældremyndighed. Eksempelvis er uenighed om, hvorvidt barnet kan have bopæl i udlandet, ikke tilstrækkeligt til, at den fælles forældremyndighed ophæves⁹⁴. I TFA2016.130/2V var forældrene uenige om et enkelt punkt, barnets skift af skole, men skoleskift alene, var ikke nok til, at den fælles forældremyndighed blev ophævet.

Fælles forældremyndighed forudsætter både, at forældrene kan træffe beslutninger om barnet inden for rimelig tid, og at forældrene ikke regelmæssigt har behov for myndighedernes hjælp til at kunne træffe beslutninger om barnet⁹⁵. Dette kan være tilfældet, når forældrene er uenige om omfanget og udøvelsen af samværet, hvor statsforvaltningen efter anmodning kan fastsætte samværet og træffe afgørelse herom, jævnfør forældreansvarslovens § 21 stk. 1.

At uoverensstemmelserne skal have en vis væsentlighed omkring samarbejdet, kom frem i TFA2015.409V, da parternes uoverensstemmelser vedrørte uenigheder om mange småting i relation til børnene. Men forældrene havde evnet at samarbejde om alle de større og væsentlige ting i børnenes tilværelse. Retten dømte til fortsat fælles forældremyndighed. Småskænderier om små ting var ikke en tilstrækkelig betingelse.

3.2.3.4 Forældrenes evne til at samarbejde

I den konkrete vurdering skal der lægges vægt på, hvem af forældrene, der har bedst evne til at samarbejde. Målet er på længere sigt at sikre barnets kontakt til den anden forælder. Viser forældrene ikke hinanden tillid, og har forældrene ikke evne eller viljen til at være fleksibel i forholdet til barnet, vil dette kunne indgå i rettens vurdering. Der fremgår ikke yderligere af bemærkningerne. Af retspraksis fremgår, at der lægges vægt på, hvem af forældrene, der er bedst egnet til at samarbejde. I TFA 2015.9V var landsretten enig med byretten i, at faderen var den, der var mest indstillet på at samarbejde til gavn for barnets trivsel, og landsretten ville derfor ikke ophæve den fælles forældremyndighed, som påstået af moderen. Modsat i TFA2014.75OE, hvor moderen fik forældremyndigheden, selv om det var moderen, der modarbejdede samarbejdet og håndterede konflikten på en uhensigtsmæssig måde. TFA2014.75OE er et udtryk for, at der ofte er flere modsatrettede hensyn, som retten konkret skal afveje, og det individuelle hensyn til barnet gjorde, at moderen alligevel fik forældremyndigheden. Retten vægtede barnets tilknytning til moderen højere end de konsekvenser, afgørelsen ville få for barnets tilknytning til faderen. I TFA2015.182OE erklærede moderen, at hun ikke ønskede at samarbejde, men der var ikke samarbejdsvanskeligheder, der kunne begrunde ophævelse af den fælles forældremyndighed. Barnet var kun 1 ½ år ved dommen, hvilket kan have spillet ind på landsrettens vurdering.

3.2.3.5 Overvejelser om samarbejdet

Fokus på forældrenes samarbejde, giver overvejelser om, hvor meget eller hvor lidt samarbejde, der skal være mellem forældre, der har fælles forældremyndighed. I SFI rapporten fra 2011 viste udtalelser fra dommerne, at dommerne var meget i tvivl om, hvor meget eller hvor lidt samarbejde, der skulle til for at opretholde den fælles forældremyndighed. Det spændte fra, at det kun var samarbejde i forhold til det, som loven krævede, hvilket vil sige de *væsentlige beslutninger* til, at forældrene skulle kunne tale sammen om barnet og nå til enighed om praktiske spørgsmål⁹⁶. Forældreansvarsloven § 3 stk. 1, 2. pkt. bestemmer bopælsforældrerens rolle, og i forarbejderne⁹⁷ uddybes rollefordelingen mellem bopæl- og samværsforæl-

---

⁹³ L133 2006 – 2007 forarbejder til forældreansvarsloven. Punkt: bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 11 afsnit 4 og Lovforslag L 157, bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til nr. 1 som er kommentarer til § 11 2. Pkt. Afsnit 1

⁹⁴ L133 2006 – 2007 forarbejder forældreansvarsloven. Punkt til § 17 afsnit 9

⁹⁵ L157 2011-2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl. Punkt: bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 1 omhandlende § 11 2. pkt. afsnit 3

⁹⁶ Ottosen, M. H, Stage, S. SFI rapport *dom til fælles forældremyndighed* side 79

⁹⁷ L133 2006 – 2007 forarbejder til forældreansvarsloven. Punkt: bemærkninger til § 3.

deren. Af § 3 stk. 1, 1. pkt. fremgår, at væsentlige beslutninger kræver enighed af forældremyndighedsindehaverne. Princippet om forældrenes fælles ansvar for barnet indebærer, jævnfør afsnit 2.2, at forældrene dels skal drage omsorg for barnet, dels skal samarbejde omkring væsentlige beslutninger og dels har et fælles ansvar for, at der er samvær med den forælder, som barnet ikke bor hos. § 11 2. pkt. kræver et samarbejde mellem forældremyndighedsindehaverne, der går længere end samarbejdet vedrørende væsentlige beslutninger, og omfatter mere end den kompetencefordeling mellem forældremyndighedsindehaverne, der er fastlagt i forældreansvarslovens §§ 2 og 3.

Ifølge dommerne i SFI rapportens undersøgelse var der ikke altid sikkerhed om, hvor lidt eller hvor meget fjendskab mellem forældrene der skulle være, førend fælles forældremyndighed var forsvarligt eller uforsvarligt⁹⁸. I forbindelse med ændringen af forældreansvarsloven fremgår kravene til samarbejdet i § 11 2. pkt. klarere af forarbejderne, jævnfør afsnit 3.2.3. Forarbejderne giver flere retningslinjer til dommerne om, hvordan samarbejdet skal vurderes. Kravet er, at det skal tillægges betydning, om forældrene kommunikerer med hinanden om barnet og barnets forhold uden at forældrenes kommunikation påvirker barnet, så det ikke er til *barnets bedste*. Som nævnt i afsnit 2.2.1 er der ganske få retlige normer for, hvordan omsorg og behov skal varetages, og de fleste valg er et individuelt normsæt, der afhænger af ens personlige holdning og kultur. Det er nødvendigt, at forældrene ligger deres divergerende personlige holdninger og divergerende kulturelle baggrunde væk, da § 11 2. pkt. kræver, at samarbejdet vedrører det fælles forældreansvar. § 11 2. pkt. tvinger forældre, der forsat vil have del i forældremyndigheden, til at finde en fælles ramme for omsorgsforpligtigheden. For de forældre, der når til, at uenighed om forældremyndighed skal afgøres i retten, er det sandsynligvis ikke let⁹⁹.

3.2.3.6 Delkonklusion samarbejde

Ud fra lovens ordlyd, forarbejderne og retspraksis kan det konkluderes, at samarbejdet i forældreansvarslovens § 11 2. pkt. skal vedrøre barnets forhold, både hvad angår det nuværende samarbejde og det fremadrettede samarbejde. Der skal være et egentligt samarbejde. Det er forældrenes samarbejde generelt, der vurderes. § 11 2. pkt. kræver, at samarbejdet vedrører det fælles forældreansvar, og ikke alene samarbejdet om væsentlige spørgsmål, svarende til enighedskriteriet i forældreansvarsloven § 3 stk. 1, 1. pkt. Der vurderes konkret på, om forældrene kommunikerer med hinanden om barnets forhold. Det er ikke ethvert konfliktfyldt forhold, der fører til ophævelsen af den fælles forældremyndighed. Uenigheder og småskændier om ikke væsentlige forhold tillægges ikke afgørende betydning. Til gengæld kan det have betydning, hvis den ene forælder er passiv omkring samarbejdet eller modvirker samarbejdet. I den konkrete vurdering skal der lægges vægt på, hvem af forældrene, der er bedst egnede til at samarbejde. Der skal være potentiale for, at det fremtidige samarbejde kan fungere, for at den fælles forældremyndighed opretholdes. Prognoser om potentiale for samarbejde i fremtiden kan, medmindre der er nye forhold, kun gøres gældende med afsæt i fortiden.

3.3 Konklusion forældreansvarsloven § 11

Når retten skal afgøre, om den fælles forældremyndighed skal ophæves efter forældreansvarsloven § 11 2. pkt., sker dette ud fra en konkret vurdering af, om der er holderpunkter for at antage, at forældrene ikke kan samarbejde om barnets forhold, og om samarbejdet er til *barnets bedste*.

Det fremgår af undersøgelsen, at samarbejdet skal vedrøre barnets forhold. Samarbejdet vedrører både væsentlige forhold vedrørende barnet, og forhold om samarbejdet der vedrører det fælles forældreansvar. Forældrenes konflikter under samlivet og andre konflikter, der ikke vedrører barnet, tillægges i udgangspunktet ikke betydning. Uenighed om et enkelt punkt er ikke tilstrækkeligt til at ophæve den fælles forældremyndighed. Forarbejderne og retspraksis viser, at kravet til samarbejdet både er, at forældrene har kunne kom-

---

⁹⁸ Ottosen, M. H, Stage, S. SFI rapport *dom til fælles forældremyndighed* side 79

⁹⁹ Dette underbygges af konklusion i undersøgelse side 174 i SFI rapport *dom til fælles forældremyndighed*, om at kun 33 % af dem, der fik dom til fælles forældremyndighed, er i stand til at kommunikere direkte med hinanden ansigt til ansigt.

munikere med hinanden om barnet, og om de forventer at kunne gøre det i fremtiden. Der skal være potentiale for, at det fremtidige samarbejde kan fungere, for at den fælles forældremyndighed opretholdes. Af forarbejderne til ændringen af § 11 2. pkt. fremgår, at hensynene, der var fastlagt med det tidligere kriterie *Tungtvejende grunde* fortsat fastholdes. Disse er, når den ene forælder har udøvet vold, seksuelle krænkelse mod den anden forælder, barnet eller andre i familien, udøvet samværschikane, er uegnet som forældremyndighedsindehaver, når den ene forælder ikke har interesse i at varetage omsorgen for sit barn eller ved sin adfærd har vist, at vedkommende ikke har til hensigt at deltage i sit barns liv. Forældrenes samarbejde fremgår af *tungtvejende grunde* på den måde, at samarbejdsvanskelighederne er så *svære og uovervindelige*, at det går ud over barnet. Princippet om barnets ret til to forældre understreges ved, at der stille krav til forældresamarbejdet.

Barnets bedste er den bedst tænkelige løsning for barnet. Der lægges vægt på både barnets eget perspektiv, og på at fælles forældremyndighed er *bedst for barnet*. Der tages hensyn til, om barnet har en sund og tæt tilknytning til begge sine forældre. I den konkrete vurdering lægges der vægt på, om forældrene viser hinanden tillid, og hvem af forældrene, der er bedst egnet til at samarbejde. I vurderingen af forældrenes samarbejde om barnets forhold indgår, om samarbejdet har påvirket barnet på en sådan måde, at barnet i sin dagligdag er påvirket af forældrenes konflikt. Det fremgår af retspraksis, at er barnet påvirket af forældrenes konflikter, kan det føre til ophævelse af den fælles forældremyndighed. Er barnet særligt sårbar, selvmordsruet eller har et særligt behov, er det ikke til *barnets bedste*.

4 Rettens ændrede skønsbeføjelse

Det fremgår af kapitel 3, at kriteriet i § 11 2. pkt. blev ændret fra *tungtvejende grunde* til *samarbejde om barnets forhold*. I det tidligere kriterie indgik, at samarbejdsvanskelighederne skulle være *svære og uovervindelige*. I det ændrede kriterie skal forældrene kunne *samarbejde om barnets forhold*. Det vil sige, at kravene, til at forældrene kan samarbejde, er øget. Samarbejdsvanskelighederne skal ikke være helt så *svære og uovervindelige*. Hvis begrænsede uenigheder er de uenigheder, der ikke fører til ophævelse af den fælles forældremyndighed, har ændringen af § 11 2. pkt. objektivt ført til, at der samlet set er færre begrænsede uenigheder¹⁰⁰, der kan tolereres, før den fælles forældremyndighed ophæves. Det betyder, at kriteriet for hvornår den fælles forældremyndighed kan ophæves, er udvidet.

Da ændringen skulle ses som en mindre ændring, jævnfør afsnit 3.2, er spørgsmålet, om retten har udnyttet den udvidede skønsbeføjelse til at ophæve den fælles forældremyndighed, og hvilken betydning den udvidede skønsbeføjelse har for rettens afgørelse. Dette vil blive undersøgt i de følgende afsnit 4.1 og 4.2.

4.1 Rettens udnyttelse af den udvidede skønsbeføjelse.

I undersøgelsen af den udvidede skønsbeføjelse må tilfældene ikke kunne falde ind under *svære og uovervindelige samarbejdsvanskeligheder*. Samtidig må tilfældene heller ikke kunne henføres til begrænsede uenigheder, som er der, hvor retten ikke ophæver den fælles forældremyndighed. Det er mellem *svære og uovervindelige samarbejdsvanskeligheder* og begrænsede uenigheder, at den udvidede skønsbeføjelse er.

Udgangspunktet for undersøgelsen er de domme, hvor den fælles forældremyndighed er ophævet, og heraf udelukke de domme, hvor det fremgår, at retten før den 1. oktober 2012 ville have ophævet den fælles forældremyndighed. Det drejer sig om de tilfælde, hvor samarbejdsvanskelighederne er så *svære og uovervindelige*, at barnet er påvirket af forældrenes konflikter i en sådan grad, at det går ud over barnet. Endvidere udelukkes de domme, hvor begrundelsen er omfattet af de andre hensyn, som ligger i kriteriet *tungtvejende grunde*. Det er ud fra dommenes præmisser vurderet, hvilke hensyn, som begrundelsen mest nærliggende vil kunne tages til indtægt for. Vurderingen af dommene er med en vis usikkerhed, da rettens præmisser er

---

¹⁰⁰ Samme terminologi bruger D. Sylvest Nielsen og S. Danielsen om de uenigheder, der ikke fører til ophævelse af den fælles forældremyndighed i TFA2009.103 Forældreansvarsloven § 11: *Skal den fælles forældremyndighed fortsætte* afsnit 4 samarbejdsvanskeligheder og konflikter.

af varierende omfang og oplysningsniveau, jævnfør om rettens begrundelser kapitel 5, og da forholdene - i sagens natur - vurderes ud fra det nye kriterie.

De domme, der har ført til ophævelse af den fælles forældremyndighed, undersøges. Af de 52 offentliggjorte domme, som indgår i undersøgelsen, er den fælles forældremyndighed ophævet i 19 tilfælde¹⁰¹.

I 7 domme fremgår af præmisserne, at forældrenes konfliktfyldte forhold påvirkede barnet i en sådan grad, at det var *bedst for barnet*, at den fælles forældremyndighed blev ophævet. I TFA 2017.168OE henviser landsretten til byrettens grunde, hvor der lægges til grund, at den 7årige dreng var påvirket af parternes manglende samarbejde. I TFA2016.224/2V skar den 13årige pige i sig selv og var selvmordstruet. I TFA2016.139OE er det sværere at læse sig til, hvad der i sagsfremstillingen gjorde, at retten vurderede, at barnet var påvirket, men muligvis var det faderens negative holdning til moderen¹⁰². I TFA2015.555V var begge børn behandlingskrævende, og der var brug for tæt samarbejde mellem skole, myndigheder og behandlinger. I TFA 2015.420OE var det høje konfliktniveau årsag til det ældste barns (5 år) mistrivsel. I TFA2014.75OE var samarbejdsproblemerne så alvorlige, at det påvirkede barnet. I TFA 2013.797OE vurderede landsretten, at barnet (6 år) var stærkest følelsesmæssigt tilknyttet moderen, og at barnet ville opleve en flytning til faderen i Danmark, mod barnets ønske, som særdeles indgribende.

I de resterende 12 domme er det ikke udslagsgivende for ophævelse af den fælles forældremyndighed, at børnene er påvirket af forældrenes konflikt i en sådan grad, at det specifikt er kommenteret i dommens præmisser. I disse domme er der alene henvist til formuleringen i § 11 2. pkt. om, *at samarbejdet ikke er til barnets bedste*. I 4 af dommene er rettens præmisser så præcise, at formodningen er, at hensynet også før den 1. oktober 2012 ville have ført til ophævelse af den fælles forældremyndighed. I TFA2015.459V havde faderen ikke haft samvær i over to år med barnet, og faderen havde heller ikke ønsket at tage del i barnets tilværelse. I TFA2015.158V fulgte faderen ikke op på en samværsanmodning, og den manglende kontakt til børnene skyldes faderens forhold. I TFA2015.56/2V var faderen dømt for vold mod moderen, politiet havde flere gange været indblandet i parternes konflikter, og faderen havde fået et tilhold om ikke at kontakte og følge efter moderen. I TFA2013.453V var moderen ikke egnet som forældremyndighedsindehaver.

Der er 8 offentliggjorte domme tilbage, hvor forældremyndigheden i perioden blev ophævet. Af disse er der 5, hvor konfliktniveauet er meget højt. I TFA2016.320V, TFA2014.144V og TFA2013.402V blev det høje konfliktniveau nævnt i præmisserne. I TFA2016.320V var der herud over ikke kontakt mellem parterne. Herudover blev det i TFA2014.189OE blot henvist til de mange konflikter, som forældrene havde haft. I 5 af de 8 domme er det således intensiteten i konflikten, der er begrundelsen. I TFA2014.125V henviste landsretten til, at faderen måtte få barnet hjem igen med fogedens hjælp efter barnets samvær med moderen, og at moderen havde holdt barnet skjult fra december 2012 til september 2013. På den baggrund mente retten ikke, at forældrene kunne samarbejde om barnet. I disse domme er samarbejdsvanskelighederne sandsynligvis så *svære og uovervindelige*, at de også før den 1. oktober 2012 ville have ført til ophævelse af den fælles forældremyndighed.

Tilbage er der 3 domme. I TFA2016.224/1H vurderede Højesteret konkret, at forældrene hidtil ikke havde været i stand til at samarbejde, og at de heller ikke fremover kunne etablere et sådant samarbejde. Der blev lagt vægt på, at tilrettelæggelsen af samværet havde været vanskeligt og givet anledning til problemer. Herudover handlede konflikterne om faderens kontakt via Skype og telefon til børnene. Forældrene havde ikke løbende kommunikeret med hinanden om børnene. Højesteret lagde i den konkrete vurdering vægt på dels forældrenes kommunikation med hinanden om barnet og barnets forhold, dels brugte Højesteret et hensyn, der var gældende også før 1. oktober 2012. Faderen viste ved sin adfærd, at han ikke havde til

---

¹⁰¹ Jævnfør bilag 1

¹⁰² TFA2016.139OE. I moderens forklaringer for landsretten fremgår det, at barnet ikke ønsker at være i *'en danskers hjem'* og at *'han ikke længere er nogens mor'*. Det fremgår ikke af sagen, at der var nogen udtalelser fra børnesagkyndige eller lavet nogen børneundersøgelser.

hensigt at deltage i sit barns liv. Samlet set forudsættes, at samarbejdsvanskelighederne ikke er tilstrækkelige til, at den fælles forældremyndighed kunne ophæves før den 1. oktober 2012¹⁰³. I TFA2016.203OE lagde landsretten til grund, at parterne i fremtiden ikke ville kunne samarbejde. Parterne havde siden samlivsophævelsen ikke haft kontakt med hinanden, og parterne kommunikerede ikke med hinanden om barnet og landsretten tillagde moderen forældremyndigheden. I TFA2014.356OE var det manglende tillid til den anden forælder, der var udslagsgivende for, at det ikke var bedst for den 11årige, at begge forældre havde forældremyndigheden. Begrundelsen var, at moderen flyttede på krisecenter i Nordjylland med barnet af mistro til faderen. Faderen fik forældremyndigheden, da der ikke var belæg for moderens mistillid til faderen. Disse 3 domme vurderes at vedrøre forhold, hvor retten ikke havde kunne ophæve den fælles forældremyndighed, hvis det tidligere kriterie *tungtvejende grunde* fortsat havde været gældende.

4.1.1 Delkonklusion rettens udnyttelse af den udvidede skønsbeføjelse

Udgangspunktet for undersøgelsen er de domme, hvor den fælles forældremyndighed er ophævet og herfra udelukke de domme, hvor det vurderes, at retten før den 1. oktober 2012 ville have ophævet den fælles forældremyndighed. Der tages udgangspunkt i dommens præmisser, og herud fra er der vurderet hvilke hensyn, som begrundelsen mest nærliggende vil kunne tages til indtægt for. Da rettens præmisser er af varierende omfang og oplysningsniveau, og da forholdene - i sagens natur - vurderes ud fra det nye kriterie, er udskillelsen af dommene med en vis usikkerhed. Dommene TFA2016.224/1H, TFA2016.203OE og TFA2014.356OE vurderes at kunne tages til indtægt for, at retten har udnyttet udvidelsen i skønsbeføjelsen. I disse domme kan der stilles spørgsmålstegn ved, om retten før ændringen af forældreansvarslovens § 11 2. pkt. ville have dømt til ophævelse af den fælles forældremyndighed.

4.2 Den udvidede skønsbeføjelses betydning for rettens afgørelse.

Når retten skal ophæve den fælles forældremyndighed, foretager retten en skønsmæssig vurdering, af de hensyn som er relevante for den enkelte sag, og som er beskrevet i kapitel 3.

Det er rettens afgørelse hvilke hensyn, der i den konkrete sag¹⁰⁴, skal lægges til grund for afgørelsen. Dommerne foretager en afvejning af de oplysninger, der er kommet frem under sagen, og dommerne kan tilsidesætte eller acceptere parternes anbringender¹⁰⁵. Af dommens præmisser fremgår dommerens begrundelse for afgørelsen. Ved afgørelser hvor flere dommere deltager – det vil sige landsret og Højesteret - og hvor dommerne er uenige om afgørelsen, skal dissensen fremgå af præmisserne, jævnfør retsplejeloven § 218 stk. 3¹⁰⁶. Uenigheden kan afspejle usikkerheden om afgørelsens resultat. I TFA2016.129H og TFA2016.224/1H, der er afsagt af Højesteret, er begge afgørelser afsagt med dissens [3/2]. Det er interessant i de to Højesteretsdomme at undersøge flertallets og mindretallets præmisser, når det gælder forældrenes samarbejde.

I TFA2016.129H boede barnet med faderen i Danmark og moderen var fra Thailand, boede i Holland og kunne ikke dansk. Flertallet fastholdt fælles forældremyndighed, og flertallets begrundelse var, at forholdet mellem forældrene, den geografiske afstand og de sproglige vanskeligheder, ikke vanskeliggjorde kommunikationen på en sådan måde, at forældrene ikke var i stand til at have et egentligt samarbejde. Mindretallet fremhævede, at der havde været uoverensstemmelser om væsentlige beslutninger, og at disse var blevet løst på et tidspunkt, hvor forældremyndigheden af byretten var tillagt faderen. Afvejningen handler om, om forældrene kan samarbejde fremadrettet. Flertallets vurdering gik på samarbejdet generelt, og flertallets prognose gik på, at forældrene ville kunne samarbejde. Mindretallets prognose gik på, at næste gang, der

---

¹⁰³ Se hertil afsnit 4.2, hvoraf fremgår at afgørelsen er afgivet med dissens 3/2 og hvor flertallet og mindretallet blandt andet var uenige om dette punkt.

¹⁰⁴ Undersøgelsen fra det nationale forskningscenter viser, at det var et samspil mellem følgende momenter, der var ledende for dommernes afgørelse. *Parternes forklaring og fremtoning, højden på konflikten, barnets perspektiv, andre informationer, princippet om status quo* (hvis rammerne om barnet fungerede, skulle det meget til at ændre på tingene), *snusfornuft og sund fornuft, retskilderne og andre forhold*, jævnfør Ottosen, M. H, Stage, S. SFI rapport *dom til fælles forældremyndighed – en evaluering af forældreansvarsloven* side 70-73.

¹⁰⁵ Olesen, K. N., Lilja, T. M *Domsanalyse* side 68 afsnit 1.

¹⁰⁶ Lovbekendtgørelse 2017-09-22 lov nr. 1101 Retsplejeloven

var en væsentlig beslutning, ville forældrene ikke kunne samarbejde. Fortiden viste, at forældrene ikke kunne samarbejde om væsentlige beslutninger. Dommen afspejler dilemmaet om, hvor langt den fælles forældremyndighed skal række og viser, at der fortsat er usikkerhed omkring, hvor meget/hvor lidt der kræves af samarbejdet. Kravet i § 11 knytter sig til et samarbejde generelt, og dermed også til et samarbejde om forældreansvaret.

I TFA2016.224/1H boede børnene ved moderen i Danmark, og faderen, der var dansker, boede i Tanzania. Flertallet ophævede den fælles forældremyndighed, og tillagde moderen forældremyndigheden alene. Baggrunden var, at forældrene ikke kommunikerede med hinanden om børnene og deres forhold i hverdagen, og at moderen havde svært ved at komme i kontakt med faderen. Faderens kontakt med børnene gennem Skype og telefon havde givet anledning til uoverensstemmelser mellem parterne om hyppigheden af og tidspunktet for faderens kontakt med børnene. Tilrettelæggelse af samvær, når faderen var i Danmark, var forbundet med vanskeligheder og havde givet anledning til uenigheder mellem forældrene. Flertallets vurdering var, at den beskedne kontakt forældrene imellem, at faderens kontakt til børnene og faderens manglende deltagelse i forældreansvaret måtte tilskrives faderens forhold. Mindretallet var ikke enig i, at der var tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at faderen ved sin adfærd havde vist, at han ikke var interesseret i at varetage omsorgen for børnene, eller at han ikke ønskede at deltage i børnenes liv. Mindretallet ville fastholde den fælles forældremyndighed, da de tillagde det vægt, at fælles forældremyndighed kunne medvirke til at fastholde forældrenes fælles ansvar for børnene. Mindretallet fremhævede, at børnene, på baggrund af de børnefaglige undersøgelser for de 2 ældste børn, ikke var påvirket af, at der var fælles forældremyndighed. Den børnefaglige undersøgelse er for retten en objektiv målestok på, hvordan børnene har det, medens faderens deltagelse i forældreansvaret er en konkret vurdering. Børnene var ud fra den børnefaglige undersøgelse tilsyneladende ikke påvirket af faderens manglende samvær. Dommen afspejler vanskelighederne i rettens vurdering, og hvor stor en betydning rettens vurdering af forældrenes samarbejde om barnet kan få. Flertallet lægger ikke afgørende vægt på, at børnene ikke er påvirket af uenighederne og muligheden for, at forældrene bedre kan samarbejde, når der er fælles forældremyndighed.

Dommerstemmerne 3/2 i begge Højesteretsdomme afspejler, hvor svært den konkrete vurdering kan være i de tilfælde, hvor det ikke er entydigt, at forældremyndigheden skal ophæves, eller at der fortsat skal være fælles forældremyndighed. Når Højesteretsdommere ikke er enige om, hvilken betydning de forskellige momenter i forældrenes manglende samarbejde skal have, vil det alt andet lige være endnu sværere for forældre at vide, hvilke forhold der er afgørende i deres sag for at opretholde eller ophæve den fælles forældremyndighed. Dommene afspejler problemet med, at dommerne skal transformere et elastisk begreb som forældrenes samarbejde, ind i en retlig afgørelse. Det forudsætter, at dommerne kan tilpasse forældrenes samarbejde ind i en juridisk ramme. Problemet er, at det ikke er lige til at vurdere forældrenes samarbejde, idet det er summen af alle former for forældresamarbejde, der spiller ind i vurderingen. Dette understøttes af, at der ud af 52 afsagte domme, var 20 domme¹⁰⁷, hvor der ikke var ændrede forhold mellem byret og landsrettens dom, og hvor byret og sidste instans dømte forskelligt. I 14 af dommene dømte byretten til ophævelse af den fælles forældremyndighed, hvorefter sidste instans ændrede byrettens dom. I andre 6 tilfælde havde byretten dømt til fortsat fælles forældremyndighed, men sidste instans ændrede dommen til, at den ene forælder skulle have forældremyndigheden alene. Det er i tvivlstilfældene, hvor der er usikkerhed. Konsekvensen er, at der er tilfælde, hvor forældremyndigheden ophæves, hvor det kan være svært at vurdere, hvad forælderen afgørende skulle ændre, for at den fælles forældremyndighed ville blive opretholdt.

4.2.1 Delkonklusion den udvidede skønsbeføjelsens betydning for rettens afgørelse

Når retten skal ophæve den fælles forældremyndighed, foretager retten en skønsmæssig vurdering, af alle de hensyn, som er relevante for den enkelte sag. En udvidelse af skønsbeføjelsen betyder, at retten har mulighed for at inddrage flere hensyn i den konkrete afgørelse. Undersøgelsen af de to Højesteretsdomme viser, at den konkrete vurdering er usikker i de tilfælde, hvor det ikke er entydigt, om forældremyndigheden skal ophæves. Dommerne skal kunne sætte forældrenes samarbejde ind i en retlig ramme. Problemet er, at

---

¹⁰⁷ Jævnfør bilag 2. Formålet er ikke at underkende sidste instans, men en illustration af, hvor svær afvejningen er.

det ikke er lige til at vurdere forældrenes samarbejde, idet det er summen af alle former for samarbejde om barnets forhold, der spiller ind i vurderingen. Det betyder, at det kan være sværere at forudse den enkelte sags resultat.

4.3 Overvejelser om rettens ændrede skønsbeføjelse

Som det fremgår af afsnit 2.2.1.1 handler forældremyndighed også om identiteten som forælder og de følelsesmæssige aspekter for forældrene ved at have forældremyndigheden. Forældremyndigheden bliver en anerkendelse af forældreren og fælles forældremyndighed et udtryk for forældrenes ligeværd. Fælles forældremyndighed bliver en fælles samfundsnorm ud fra, at forældrene har et fælles ansvar for barnet. Når kriteriet ændres fra *tungtvejende grunde* til *forældrenes samarbejde om barnets forhold*, bliver det et meget tydeligt krav, der i retten udmøntes i, at den fælles forældremyndighed bliver en anerkendelse fra samfundet side af, om den pågældende forælder kan påtage sig rollen som forælder. Intentionen giver mening i den forstand, at hvis man som forælder ikke interesserer sig for sit barn, eller ikke er interesseret i at samarbejde om barnet, så giver det heller ikke mening, at man fortsat skal have forældremyndigheden. Set fra rettens side er det logisk ud fra en rimelighedsbetragtning eller en retfærdighedsbetragtning.

Kravene til forældrenes samarbejde illustreres i TFA2016.224/1H. Forældrene taler ikke sammen og de er uenige om, hvordan faderens kontakt med børnene skal være. Som følge af dette, er kontakten til børnene uregelmæssig, og selvom børnene savner deres far, er de ikke påvirket af konflikterne [mangel på samarbejde] mellem forældrene. Efter faderens eget udsagn¹⁰⁸ tager faderen til Tanzania for at kunne bidrage til stabilitet i børnenes hverdag, idet faderens økonomiske bidrag betød, at moderen og børnene kunne blive boende i deres tidligere fælles hjem. Det kunne argumenteres for, at dette var en form for samarbejde fra faderens side. I ordlyden og forarbejderne til § 11 lægges der ikke vægt på forældrenes forsørgelse af børnene, og forældrenes økonomiske ansvarlighed er ikke et hensyn, der skal indgå i vurderingen. Af den grund¹⁰⁹ fik det ikke betydning for afgørelsen. Faderen mister forældremyndigheden, fordi faderen ikke lever op til forældreansvaret i loven. Ændringen af forældreansvarsloven § 11 2. pkt. skulle være en mindre ændring, og i forhold til dommen er det ikke entydigt, at ændringen af § 11 2. pkt. er en mindre ændring.

Udvidelsen af skønnet havde årsag i, at der var for mange tilfælde, hvor den fælles forældremyndighed blev opretholdt, hvor det ikke var til *barnets bedste*. Det betyder, at den fælles forældremyndighed objektivt blev prioriteret over *barnets bedste* i disse tilfælde. Udvidelsen af skønnet betyder, at hensynet til barnet sker på bekostning af, at det bliver sværere at vurdere tvivlstilfældene for acceptabelt forældresamarbejde. Det betyder, at hensynet til barnet objektivt bliver prioriteret over den fælles forældremyndighed. Barnet beskyttes, og forældrene må leve med den usikkerhed, udvidelsen giver. Dette er rimeligt ud fra det synspunkt, at hvis ikke forældrene kan beskytte barnet, er det samfundets rolle at gøre det. Det kan være sværere at se det rimelige i, at forældrene skal leve med den større usikkerhed, som afgørelsen giver. Usikkerhed om afgørelsens resultat afspejler, dommerens rolle i at skulle træffe afgørelser i tvister - også i tvivlstilfælde hvor parterne er følelsesmæssigt berørte. Problemet er, at man i retten skal kunne sætte samarbejde ind i en ramme, uanset hvor tydeligt det er, om samarbejdet er der, eller ikke er der. Det er mere tydeligt, når det handler om svære og uovervindelige samarbejdsvanskeligheder end i tvivlstilfældene. I tvivlstilfældene skal konflikten også kunne tilpasses den retlige ramme. Vurderingen af forældrenes samarbejde skal være så entydige, at det er klart, hvad der var afgørende i den konkrete afgørelse, også når det handler om tvivlstilfældene. Dette vil give retssikkerhed for forældrene.

4.4 Konklusion rettens ændrede skønsbeføjelse

Rettens ændrede skønsbeføjelse er en udvidelse af kriteriet for, hvornår retten kan ophæve den fælles forældremyndighed. I det tidligere kriterie indgik, at samarbejdsvanskelighederne skulle være *svære og uovervindelige*. I det ændrede kriterie skal forældrene kunne *samarbejde om barnets forhold til barnets bedste*.

---

¹⁰⁸ Jævnfør faderens forklaring til Vestre Landsret, om årsagen til at han flyttede til Tanzania.

¹⁰⁹ Jævnfør Højesteret, der referer, at faderen har deltaget i forsørgelsen af børnene og bidraget til, at moderen og børnene kunne blive boende i huset. Højesteret lægger i præmisserne ikke vægt på disse oplysninger.

Samarbejdsvanskelighederne skal med udvidelsen af kriteriet ikke være helt så *svære og uovervindelige*. Det betyder, at kravene til at forældrene kan samarbejde er øget, og at der objektivt er flere tilfælde, hvor den fælles forældremyndighed kan ophæves. Retspraksis viser, at retten har udnyttet det udvidede kriterie. I 3 domme kan der stilles spørgsmålstegn ved, om retten før ændringen ville have dømt til ophævelse af den fælles forældremyndighed.

En udvidelse af skønsbeføjelsen giver retten mulighed for at inddrage flere hensyn i den konkrete afgørelse. Undersøgelsen af to Højesteretsdomme viser, at den konkrete vurdering er usikker i de tilfælde, hvor det ikke er entydigt, om forældremyndigheden skal ophæves eller ikke. Udvidelsen af skønnet betyder, at hensynet til barnet sker på bekostning af, at det bliver sværere at vurdere, hvornår forældresamarbejdet er acceptabelt. Det er et problem, da vurderingen af forældrenes samarbejde skal være så entydige, at det klart fremgår, hvad det afgørende er i den konkrete afgørelse.

4.5 Retspolitiske betragtninger

Forældreansvarsloven § 11 er en bestemmelse, der fastslår, hvornår retten kan ophæve den fælles forældremyndighed. Udvidelsen af skønsbeføjelsen i § 11 2. pkt. betyder, at den fælles forældremyndighed viger til fordel for *barnets bedste*, da det med udvidelsen af skønnet er sværere at vurdere forældrenes samarbejde i tvivlstilfældene. Det er en nødvendig prioritering at beskytte barnet, når forældrene ikke kan.

5 Rettens begrundelser.

Det fremgår af kapitel 4 at rettens vurdering ikke er let i de retssager om forældremyndighed, hvor det ikke er entydigt, hvad afgørelsen skal være. Det er dommeren, der afgør, hvilken vægt de enkelte hensyn, der kan indgå i rettens vurdering, skal have. En velbegrundet dom kan hjælpe forældrene til at forstå dommen og acceptere dens resultat, eller hjælpe forældrene til at forstå, hvilke forhold der skal ændres, hvis dommen skal ændres. Rettens begrundelser vil blive uddybet i det følgende.

I bemærkningerne til forældreansvarsloven i 2006 fremgik, at domstolenes afgørelser skal begrundes bedre, idet det skal fremgå, hvad forudsætningerne for en afgørelse er¹¹⁰. De danske domstoles præmisser er generelt kortfattede¹¹¹, men præmisserne i en retsafgørelse skal generelt indeholde retsgrundlag og faktiske omstændigheder, jf. retsplejeloven §§ 218 stk. 1 og 218a stk. 1¹¹², der er lagt til grund. Der skal være en tilstrækkelig begrundelse for resultatet, men retsplejeloven efterlader et betydeligt spillerum for den enkelte dommer både med hensyn til systematik, udførlighed og sproglig stil¹¹³. I forældreansvarslovens § 11 fremgår det ikke af ordlyden, hvad der skal forstås ved forældrenes samarbejde. Ved en gennemgang af de 52 gennemgåede domme kan det konstateres, at retsgrundlaget ikke er nævnt i 14 af dommene¹¹⁴. I undersøgelsen af de gennemgåede landsretsdomme fremgår det, at det i dommenes præmisser kun er i TFA2013.2193OE, at det er anført, hvad der forstås ved lovens kriterie *at samarbejde om barnets forhold til barnets bedste*. I Højesteretsdommene TFA2016.129H og TFA2016.224/1H er samarbejdet forklaret med afsæt i bemærkningerne¹¹⁵ til forældreansvarslovens § 11. I 8 domme er det i overvejende grad kun retsgrundlaget, der er citeret¹¹⁶. I forældremyndighedssager er det en afvejning af mange faktorer, der fører til en afgørelse. Dette underbygges af SFI rapporten¹¹⁷, hvor det fremgår, at det ikke er let for dommerne at svare på, hvordan dommerne når frem til en samlet afvejning. Af momenter indgår parternes forklaring og fremtoning, højden på konflikten, andre informationer til sagen, princippet om status quo, snusfornuft

---

¹¹⁰ L133 2006 – 2007 forarbejder til forældreansvarsloven. Punkt: 1.1 om lovforslagets baggrund afsnit 27 sidste punkt.

¹¹¹ Bang-Pedersen, U. R., Christensen, L. H: *Den civile retspleje* s. 357 linje 22

¹¹² LBKG 2017-09-22 nr. 1101 retsplejeloven

¹¹³ Gomard, B., Kistrup M. Civilprocessen side 751.

¹¹⁴ Jævnfør bilag 3

¹¹⁵ L157 2011-2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl.

¹¹⁶ Jævnfør bilag 4

¹¹⁷ Ottosen, M. H, Stage, S. SFI rapport *dom til fælles forældremyndighed – en evaluering af forældreansvarsloven* side 70 - 73.

og sund fornuft, retskilderne og andre rationaler. Af den grund ville det hjælpe forældrene, at dommerne fremhæver de forhold, der har ført til afgørelsen.

Er en dom velbegrunder, forstår forældrene baggrunden for afgørelsen, og dommen giver forældrene en forklaring på, hvad den gældende ret indebærer, og hvad der specifikt i deres sag er væsentligt. Eksempelvis fremhævede landsretten i TFA2015.555V, hvor moderen fik forældremyndigheden alene, at det afgørende var, at forældremyndigheden skulle kunne udøves i effektivt samarbejde mellem myndigheder, skoler og behandlingsinstitutioner. Børnene var behandlingskrævende og børnene havde brug for, at problemerne blev afhjulpet hurtigt. Modsat kan en doms begrundelse være svær at forstå. I TFA 2017.168OE blev den fælles forældremyndighed ophævet i 1. instans, idet der kun var nedlagt påstand om ophævelse af den fælles forældremyndighed. I 2. instans påstod faderen subsidiært, at den fælles forældremyndighed skulle fortsætte¹¹⁸, men det blev stadfæstet, at den fælles forældremyndighed skulle forblive ophævet. Landsretten begrundede med de grunde, som var anført af byretten. Begrundelsen i byretten var, at forældrene var enige om ikke at kunne samarbejde, og at det manglende samarbejde påvirkede barnet. Da parterne i byretten havde påstået, at den fælles forældremyndighed skulle ophæves, kunne byretten lægge til grund, at forældrene ikke kunne samarbejde. Påstanden i landsretten var ændret for faderens vedkommende, hvorefter faderen ikke længere kunne have den holdning, at forældrene ikke kunne samarbejde. Begrundelsen i byretten var ikke længere aktuell. Landsretten kunne i stedet have henvist til, at faderen ikke havde bevist, at forældrene nu kunne samarbejde, og at barnet ikke længere var påvirket af samarbejdet.

Domstolens behandling af tvister om forældremyndighed har den lighed med sager i forvaltningen¹¹⁹, at der dels skal træffes en afgørelse ud fra den undersøgelsespligt, som domstolene i forældremyndighedssager har, og dels at dommerne skal foretage et konkret skøn, der fører frem til afgørelsen.

I en afgørelsessag i forvaltningen giver forvaltningslovens regler blandt andet sikkerhed for begrundelser for afgørelserne. Den part, der ikke får fuldt medhold, har krav på en begrundelse for afgørelsen. Af forvaltningsloven § 24 stk. 1¹²⁰ fremgår det, at forvaltningen skal angive de hovedhensyn, der har været bestemmende for skønsudøvelsen. Det vil ikke være tilstrækkeligt at henvise til et samlet skøn over de foreliggende omstændigheder. Hvor udførlig begrundelsen skal være afhænger blandt andet af, hvor indgribende og kompliceret sagen er¹²¹. Ombudsmanden har i forbindelse med et svar på en forvaltningsafgørelse¹²² anført, hvordan retsgrundlaget kan forklares. Herunder forklarede ombudsmanden, hvordan det væsentligste kriterie skulle forstås¹²³. Ombudsmanden udtalte videre, at det ikke var tilstrækkeligt at henvise til, at der ikke forelå *'særlige grunde'*¹²⁴. Til sammenligning er der i præmisserne fra landsretten i TFA2015.37OE anført *'efter parternes forklaring er der ikke holdepunkter for at antage [...]'* og i TFA2014.144V er begrundelsen *'efter en samlet vurdering af de oplysninger, der er'*. Ophævelse af forældremyndigheden er indgribende. Følges anvisningen fra ombudsmanden, skal retten forklare, hvad der skal forstås ved *samarbejde om barnets forhold*, hvad der skal forstås ved *barnets bedste*, og hvilke faktiske grunde, der er lagt til grund for afgørelsen. Selvom parterne især interesserer sig for resultatet, så er begrundelsen vigtig for den forælder, der har ønsket sig et andet udfald.

---

¹¹⁸ Parterne kan ændre deres påstand for landsretten om forældremyndighed jævnfør Gomard, B., Kistrup, M. Civilprocessen side 953

¹¹⁹ Svarende til official- eller undersøgelsesprincippet i forvaltningsretten, hvor en forvaltningsmyndighed har pligt til at tilvejebringe et fyldestgørende og retligt grundlag for en afgørelse, jævnfør FOB2004.175OM punkt 1.2. oplysningsgrundlaget i øvrigt.

¹²⁰ Lovbekendtgørelse 2014-04-22 nr. 433 forvaltningsloven

¹²¹ Karsten Revsbech, Carl Aage Nørgaard, Jens Garde Forvaltningsret – sagsbehandling side 311

¹²² FOB1987.710OM

¹²³ FOB1987.710OM. 9. sidste afsnit startende med *'Jeg udtalte følgende i en skrivelse til A'*. Ombudsmanden udtaler sig om begrundelser i forvaltningsafgørelser, og ombudsmanden forklarer i svaret, hvornår der er tale om særlige grunde.

¹²⁴ Begrundelsen i afslaget skulle have været, 'at da der ikke var udsigt til, at højesteret ville nå frem til et andet resultat', jævnfør FOB1987.71OM.

5.1 Konklusion

Præmisserne i en dom skal indeholde retsgrundlag og faktiske omstændigheder, men retsplejeloven efterlader et betydeligt spillerum for den enkelte dommer. Undersøgelsen af retspraksis viser, at det kun i én landsretsdom og 2 Højesteretsdomme er anført, hvad der forstås ved lovens kriterie *at samarbejde om barnets forhold til barnets bedste*. I 14 domme er retsgrundlaget ikke nævnt, og i 8 domme er de faktiske omstændigheder ikke særlig udførlige.

5.2 Retspolitiske betragtninger

Af retsplejeloven fremgår, at en doms præmisser skal indeholde retsgrundlag og faktiske omstændigheder, men undersøgelsen af rettens begrundelser i afgørelser efter forældreansvarsloven § 11 viser, at begrundelserne ikke altid er særligt fyldestgørende. En bedre begrundet afgørelse, hvor retsgrundlaget og hvilke omstændigheder, der er lagt vægt på, er forklaret, ville kunne hjælpe forældrene til bedre at forstå dommen, og kan muligvis være med til, at dommen bedre kan accepteres af den part, som kunne have ønsket sig et andet udfald af dommen. Dette vil sikre, at barnet ikke til stadighed er en del af en konflikt, og det vil være til *barnets bedste*. En velbegrundet afgørelse, svarende til den anvisning som ombudsmanden giver i forvaltningsafgørelser, kunne være gavnlig.

6 Ændring af en afgørelse om forældremyndighed – forældreansvarsloven § 39

Det fremgår af forarbejderne¹²⁵, at der skal være potentiale for, at det fremtidige samarbejde kan fungere, for at den fælles forældremyndighed opretholdes. Stemmer rettens prognose ikke med den fremtidige virkelighed, eller accepteres en afgørelse ikke af den tabende part, giver det overvejelser om, under hvilke betingelser en afgørelse om forældremyndighed kan ændres. Kravet til at få ændret en afgørelse om forældremyndighed er, at der er væsentligt forandrede forhold, hvilket fremgår af forældreansvarslovens § 39¹²⁶:

En anmodning om ændring af forældremyndighed [...] kan afvises af statsforvaltningen, hvis forholdene ikke har ændret sig væsentligt. [...]

Stk. 2. Statsforvaltningen indbringer afgørelsen om afvisning af en anmodning om ændring af forældremyndighed [...] for retten, hvis ansøgeren anmoder herom, inden 4 uger efter at afgørelsen er meddelt den pågældende.

Statsforvaltningen afviser en anmodning ud fra oplysningerne i den ansøgning, som forælderen har udfyldt. Ved vurderingen skal også inddrages den viden, som statsforvaltningen i forvejen må have om sagen. En anmodning vil ikke kunne afvises af statsforvaltningen, hvis sagen skal yderligere oplyses¹²⁷. Statsforvaltningens kompetence til at afvise anmodninger om ændring af forældremyndighed blev indført i forbindelse med revision af forældreansvarsloven¹²⁸ og har været gældende siden den 1. oktober 2012.

6.1 Væsentligt forandrede forhold

Kriteriet for at afvise en anmodning er, at forholdene ikke har ændret sig *væsentligt*. Er forholdene ikke ændret væsentligt, er formodningen, at det ikke er bedst for barnet at ændre forældremyndigheden, jævnfør forældreansvarslovens § 4. Det er ansøgeren, der skal påvise, at forholdene er væsentligt ændrede.

Kriteriet for at afvise en anmodning om behandling af ændring af forældremyndighed er skærpet, da ændringen skal være *væsentlig*. Ændringen er væsentlig, når det er godtgjort¹²⁹, at der er en væsentlig ændring

---

¹²⁵ L157 2011-2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl. Punkt: bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 1 omhandlende § 11 2. pkt. afsnit 3

¹²⁶ LBKG 2017-12-01 nr. 1417

¹²⁷ L157 2011-2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl. Punktet bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 1, nr. 17 og 18, som er kommentarer til § 39 jævnfør afsnit 7.

¹²⁸ L157 2011-2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl. Punktet bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 1, nr. 17 og 18, som er kommentarer til § 39 jævnfør afsnit 1.

¹²⁹ L157 2011-2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl. Punktet bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 1, nr. 17 og 18, som er kommentarer til § 39 afsnit 7, hvoraf fremgår, at vurderingen foretages

af konfliktniveauet mellem forældrene, når det er *bedst for barnet*, eller når der er hensyn, der ligner forståelsen af kriteriet *tungtvejende grunde* i forældreansvarslovens tidligere formulering af § 11 2. pkt. Det¹³⁰ er, når forældremyndighedsindehaveren er blevet ustabil (f.eks. uligevægtighed, psykisk sygdom, misbrugsproblemer) eller har begået overgreb mod barnet (f.eks. incest eller vold). Bemærkningerne fremhæver andre hensyn, som at barnet er blevet ældre, eller der er sket flytning eller jobskifte. Disse andre hensyn må ikke forekomme ofte i forbindelse med forældremyndighedssager, da hensynene ikke har samme indflydelse på forældremyndighedsrollen som i forbindelse med samvær og bopæl. Eksempelvis er den geografiske afstand¹³¹ alene ikke tilstrækkelig til at ophæve den fælles forældremyndighed, men har stor betydning i forbindelse med samvær. Det virker logisk og rimeligt, at de samme hensyn, der kan fravige udgangspunktet om fælles forældremyndighed, fører til at en ansøgning om ændring i forældremyndighed kan realitetsbehandles. I TFA2013.376V var konfliktniveauet ikke ændret siden afgørelsen om forældremyndigheden, og statsforvaltningens afvisning var korrekt.

Det fremgår af bemærkningerne, at det antages, at det er *bedst for barnet*, at det ikke 'unødvendigt fastholdes i et konfliktfelt mellem forældrene'¹³². Hensynet til at skærme barnet for vedvarende konflikter er et hensyn, der vejer tungt¹³³. Er spørgsmålet om forældremyndighed rejst flere gange, er det et eksempel på en fastholdelse af barnet i et konfliktfelt mellem forældrene. Kerneområdet¹³⁴ for afvisningen er de gentagne ansøgninger, hvor der tidligere ved dom¹³⁵ er taget stilling til spørgsmålet om forældremyndighed.

6.2 Indbringelse af statsforvaltningens afgørelse for retten

Afviser statsforvaltningen en anmodning, kan ansøgeren indbringe afslaget for retten inden 4 uger efter afgørelsen, jævnfør forældreansvarslovens § 39 stk. 2¹³⁶. Retten behandler sagen på et skriftligt grundlag, jævnfør retsplejeloven § 455 a stk. 1¹³⁷, medmindre der er grundlag for en mundtlig forhandling, eksempelvis hvis der er grundlag for at antage, at statsforvaltningens afgørelse skal tilsidesættes¹³⁸. Rettens afgørelse træffes ved kendelser, jævnfør retsplejelovens § 455a stk. 2. I den undersøgte periode er der 4 afgørelser¹³⁹ om afslag på fornyet ansøgning, der har været indbragt for retten.

Er retten ikke enig i statsforvaltningens afslag, hjemviser retten sagen til realitetsbehandling i statsforvaltningen, jævnfør forældreansvarsloven § 31 stk. 1. I TFA 2016.110/2OE var der fremkommet ny underretning om bekymring for barnet, og dette kunne være af betydning for vurderingen af, om en ændring af forældremyndigheden kunne være *bedst for barnet*. Sagen blev derfor hjemvist til fornyet behandling i statsforvaltningen. I de andre 3 afgørelser var landsretten enig med statsforvaltningen om at afvise en ny ansøgning.

---

på samme måde, som efter de gældende regler i forhold til samvær. Vurderingen af samvær fremgår af L133 2006 – 2007 forarbejder til forældreansvarsloven. Punktet bemærkninger til de enkelte bestemmelser her § 38 afsnit 11

¹³⁰ L157 2011-2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl. Punkt: bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 1, nr. 17 og 18, som er kommentarer til forældreansvarslovens § 39 afsnit 7.

¹³¹ Jævnfør højesterets præmis i TFA2016.224/1H

¹³² L157 2011-2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl. Punkt: bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 1, nr. 17 og 18, som er kommentarer til forældreansvarslovens § 39 afsnit 6.

¹³³ L157 2011-2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl. Punkt bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 1, nr. 17 og 18, som er kommentarer til forældreansvarslovens § 39 afsnit 7.

¹³⁴ L157 2011-2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl.: bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 1, nr. 17 og 18, som er kommentarer til § 39 afsnit 3.

¹³⁵ Dog kan der også ske afvisning, hvor placering af forældremyndigheden sker ved aftale. Typisk når aftale om forældremyndighed er indgået ved forligsbestrebelsler i retten eller i statsforvaltningen, jf. LFS157 bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 1, nr. 17 og 18, som er kommentarer til § 39 afsnit 3.

¹³⁶ LBKG 2017-12-01 nr. 1417

¹³⁷ LBKG 2017-09-22 nr. 1101 retsplejeloven

¹³⁸ L157 2011-2012 forarbejder til ændring i forældreansvarsloven m.fl. Punkt: bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 2, nr. 6, som er kommentarer til retsplejelovens § 455 a afsnit 4.

¹³⁹ TFA2016.110/2OE, TFA2015.455V, TFA2013.397OE, TFA2013.376V

I betragtning af, at det er domstolene, der afgør sager om den fælles forældremyndighed skal fortsætte eller ikke, er det logisk, at det er domstolene, der afgør, om afvisning af en anmodning om ændring af forældremyndighed er korrekt. Når sagen på den anden side skal indbringes for domstolene, mister ansøgeren fordelene ved en administrativ behandling. For forældrene kan en afgørelse i retten medføre, at konflikten bliver sværere at håndtere. Statsforvaltningens vejledning og rådgivning kunne være en hjælp til, at forældrene finder en løsning, og for *barnets bedste* kunne det være bedre. I de tilfælde hvor der har været et utal af ansøgninger om ændring af forældremyndighed, er konflikten sandsynligvis så fastlåst, at det ikke ændrer på konflikten at tilbyde statsforvaltningens vejledning og konflikthåndtering.

6.3 Betydningen af rettens begrundelse for muligheden for at få ændret en afgørelse

Statsforvaltningens sagsbehandling er i vidt omfang baseret på oplysninger fra ansøgeren. En bedre begrundet tidligere afgørelse gør det nemmere for ansøgeren at forholde sig til, om der er forandrede forhold. En bedre begrundet anmodning gør det nemmere for statsforvaltningen at forholde sig til, om der er væsentligt forandrede forhold.

I TFA2015.455V var spørgsmålet om forældremyndighed tidligere afgjort i Norge¹⁴⁰. Ved kendelsen anvendte retten i begrundelsen den norske sags præmisser, der var meget udførlige. Det kan have ført til, at det ikke var nødvendigt med yderligere sagkyndige undersøgelser, men retten ændrede ikke statsforvaltningens afvisning af den grund. I de andre 3 afgørelser om rettens stillingtagen til en fornyet anmodning om forældremyndighed, er der ikke henvist til præmisserne i tidligere afgørelser om forældremyndighed.

Objektivt er det fornuftigt, at præmisserne i en retlig afgørelse om forældremyndigheden udførligt forklarer de forhold, der er lagt til grund for afgørelsen. På den måde bliver dommen et arbejdsredskab for forældrene, statsforvaltningen og retten fremadrettet, og det vil kunne skærme barnet for unødige procesførelse om gentagne ansøgninger om ændringer af forældremyndigheden.

6.4 konklusion

Det er statsforvaltningen, der træffer afgørelser om en ny anmodning om ændring af forældremyndighed kan indledes. Afgørelse træffes ud fra oplysningerne i ansøgningen. Det fremgår af forældreansvarslovens § 39, at kriteriet for at afvise en sag er, at forholdene ikke har ændret sig *væsentligt*. Forholdet er *væsentligt*, når det er hensynet *til barnet*, når der er væsentlig ændring i konfliktniveauet, og når der er forhold, der svarer til *tungtvejende grunde*. Afviser statsforvaltningen en anmodning, kan ansøgeren indbringe afslaget for retten. Afslaget behandles på skriftligt grundlag.

Statsforvaltningens sagsbehandling er i vidt omfang baseret på oplysninger fra ansøgeren. En bedre begrundet ansøgning gør det nemmere for statsforvaltningen at forholde sig til, om der er væsentligt forandrede forhold. Præmisserne i en tidligere afgørelse om forældremyndighed vil kunne hjælpe parterne til at afgøre, om der er væsentligt forandrede forhold. Retspraksis viser, at i en ud af fire offentliggjorte domme har retten i en sag anvendt præmisser fra en tidligere dom mellem samme parter til at træffe afgørelse om afslag. På den måde kan en tidligere velbegrundet afgørelse blive et arbejdsredskab for forældrene, statsforvaltningen og retten fremadrettet. Barnet vil kunne skærmes for unødige procesførelse om gentagne ansøgninger om ændringer af forældremyndigheden.

7 Samlet konklusion

Kravene til forældrenes samarbejde er undersøgt med udgangspunkt i forældreansvarslovens § 11, forarbejderne og retspraksis. Det fremgår af undersøgelsen, at forældrenes samarbejde skal vedrøre barnets forhold. Samarbejdet vedrører både væsentlige forhold vedrørende barnet, og forhold om samarbejdet der vedrører det fælles forældreansvar. Forældrenes konflikter under samlivet og andre konflikter, der ikke vedrører barnet, tillægges i udgangspunktet ikke betydning. Uenighed om et enkelt punkt er ikke tilstræk-

---

¹⁴⁰ Den tidligere dom var afgjort ved Borgating lagmannsrett

keligt til at ophæve den fælles forældremyndighed. Forarbejderne og retspraksis viser, at kravet til samarbejdet er, at forældrene har kunne kommunikere med hinanden om barnet, og at forældrene forventes at kunne kommunikere i fremtiden. Der skal være potentiale for, at det fremtidige samarbejde kan fungere, for at den fælles forældremyndighed opretholdes. Højesterets praksis viser, at geografiske og sproglige barriere mellem forældrene ikke alene kan føre til ophævelse af den fælles forældremyndighed. Af forarbejderne til ændringen af forældreansvarsloven § 11 2. pkt. fremgår, at hensynene, der var fastlagt med det tidligere kriterie *tungtvejende grunde*, fortsat fastholdes. *Tungtvejende grunde* er, når den ene forælder har udøvet vold, seksuelle krænkelser mod den anden forælder, barnet eller andre i familien, udøvet samværschikane, er uegnet som forældremyndighedsindehaver, når den ene forælder ikke har interesse i at varetage omsorgen for sit barn eller ved sin adfærd har vist, at vedkommende ikke har til hensigt at deltage i sit barns liv. Forældrenes samarbejde indgår som et hensyn i *tungtvejende grunde* ved, at samarbejdsvanskelighederne er så *svære og uovervindelige*, at det går ud over barnet.

Når retten efter § 11 2. pkt. skal afgøre, om den fælles forældremyndighed skal ophæves, sker dette ud fra en konkret vurdering af, om forældrene kan samarbejde om barnets forhold, og om samarbejdet er til *barnets bedste*. *Barnets bedste* er den bedst tænkelige løsning for barnet. Der lægges vægt på både barnets eget perspektiv, og på at fælles forældremyndighed er *bedst for barnet*. Der tages hensyn til, om barnet har en sund og tæt tilknytning til forældrene. I den konkrete vurdering lægges der vægt på, om forældrene viser hinanden tillid, og hvem af forældrene der er bedst egnet til at samarbejde. I vurderingen af forældrenes samarbejde om barnets forhold indgår, om samarbejdet har påvirket barnet på en sådan måde, at barnet i sin dagligdag er påvirket af forældrenes konflikt. Det fremgår af retspraksis, at er barnet påvirket af forældrenes konflikter, kan det føre til ophævelse af den fælles forældremyndighed. Er barnet særligt sårbar, selvmordstruet eller har et særligt behov, er det ikke til *barnets bedste*.

Retten ændrede skønsbeføjelse er en udvidelse af kriteriet for, hvornår retten kan ophæve den fælles forældremyndighed. I det tidligere kriterie indgik, at samarbejdsvanskelighederne skulle være *svære og uovervindelige*. I det ændrede kriterie skal forældrene kunne *samarbejde om barnets forhold*. Samarbejdsvanskelighederne skal med udvidelsen af kriteriet ikke være helt så *svære og uovervindelige*. Det betyder, at kravene til at forældrene kan samarbejde er øget, og at der objektivt er flere tilfælde, hvor den fælles forældremyndighed kan ophæves. Undersøgelsen af retspraksis viser, at der er 3 domme, hvor der kan stilles spørgsmålstegn ved, om retten før ændringen ville have dømt til ophævelse af den fælles forældremyndighed.

En udvidelse af skønsbeføjelsen giver retten mulighed for at inddrage flere hensyn i den konkrete afgørelse. Undersøgelsen af to højesteretsdomme viser, at den konkrete vurdering er usikker i de tilfælde, hvor det ikke er entydigt, om forældremyndigheden skal ophæves eller ikke. Udvidelsen af skønnet betyder, at hensynet til barnet sker på bekostning af, at det bliver sværere at vurdere tvivlstilfældene for forældrenes samarbejde. Det er et problem, da vurderingen af forældrenes samarbejde skal være så entydige, at det klart fremgår, hvad det afgørende er i den konkrete afgørelse.

Præmisserne i en dom skal indeholde retsgrundlag og faktiske omstændigheder, men retsplejeloven efterlader et betydeligt spillerum for den enkelte dommer. Dette er også resultatet af undersøgelsen om, hvordan retten begrunder sine resultater. Retspraksis viser, at det kun i én landsretsdom og 2 højesteretsdomme er anført, hvad der forstås ved lovens kriterie *at samarbejde om barnets forhold*. I 14 domme er retsgrundlaget ikke nævnt, og i 8 domme er de faktiske omstændigheder ikke særlig udførlige. En bedre begrundet afgørelse, hvor der er en forklaring på retsgrundlaget og hvilke omstændigheder, der er lagt vægt på, kan muligvis være med til, at dommen bedre kan accepteres af den part, som kunne have ønsket sig et andet udfald af dommen. Dette vil være til gavn for barnet og sikre, at barnet ikke til stadighed er en del af en konflikt.

Det er statsforvaltningen, der træffer afgørelser om en ny anmodning om ændring af forældremyndighed kan indledes. Afgørelse træffes ud fra oplysningerne i ansøgningen. Det fremgår af forældreansvarslovens § 39, at kriteriet for at afvise en sag er, at forholdene ikke har ændret sig *væsentligt*. Forholdet er væsentligt, når det er hensynet *til barnet*, når der er væsentlig ændring i konfliktniveauet, og når der opstår forhold, der

svarer til *tungtvejende grunde*. Afviser statsforvaltningen en anmodning, kan ansøgeren indbringe afslaget for retten. Afslaget behandles på skriftligt grundlag.

Statsforvaltningens sagsbehandling er i vidt omfang baseret på oplysninger fra ansøgeren. En bedre begrundet ansøgning gør det nemmere for statsforvaltningen at forholde sig til, om der er væsentligt forandrede forhold. Præmisserne i en tidligere afgørelse om forældremyndighed vil kunne hjælpe parterne til at afgøre, om der er væsentligt forandrede forhold. Retspraksis viser, at i en ud af fire offentliggjorte domme har retten i en sag anvendt præmisser fra en tidligere dom mellem samme parter til at træffe afgørelse om afslag. Betydningen af en tidligere velbegrunderet afgørelse er, at afgørelsen bliver et arbejdsredskab for forældrene, statsforvaltningen og retten fremadrettet. Barnet vil kunne skærmes for unødige procesforløb om gentagne ansøgninger om ændringer af forældremyndigheden.

8 perspektivering

Det er nærliggende at overveje, om det nye system for skilsmisseforældre- og børn¹⁴¹ hjælper med at løse problemet om, at den konkrete vurdering i retten er usikker i de tilfælde, hvor det ikke er entydigt, om forældremyndigheden skal ophæves eller ikke. Forældreansvarsloven § 11 er ikke foreslået ændret i forbindelse med introduktionen af det nye system for skilsmisseforældre- og børn. For de sager, hvor afgørelsen træffes i retten, skal retten fortsat foretage en konkret afvejning i sagen. De sager, der ikke forliges i Familieretshuset¹⁴², skal afgøres ved dom i en forenklet familiesagsproces i Familieretten¹⁴³. I det nye system styrkes håbet om, at forældrene finder en fælles ramme for omsorgsforpligtelsen, da der i forældrenes første møde i Familieretshuset vil være medarbejdere med familierapeutisk erfaring og erfaring i at arbejde med familier¹⁴⁴. Håbet er, at flere forældre bliver bevidste om deres forældreansvar og det positive i at have fælles forældremyndighed, så sagen ikke ender i retten¹⁴⁵. På den måde bliver det ikke rettens afvejning og vurdering, der bliver afgørende.

Litteraturliste

Bøger

- Bang-Pedersen, Ulrik Rammeskov, Christensen, Lasse Højlund. 2015. *Den civile retspleje*. Pejus, 3. udgave.
- Bjørk, Anita Plesner. 2015. *Når forældre går fra hinanden*. Jurist- og økonomiforbundets forlag.
- Christensen, Stine Krone. 2014. *Forældreansvarsloven med kommentarer*. Karnov Group, 2. udgave. Kort Krone Christensen: Forældreansvarsloven med kommentarer
- Flendt, Helene. 2008. *Forestillinger om begrebet fælles forældremyndighed*. Pia Deleuran. *Forældreansvarsloven - Hvad blev der af barnets tarv – tema hæfte 1*. Jurist og økonomiforbundets forlag.
- Gomard, Bernhard, Kistrup, Michael. 2013. *Civilprocessen*. Karnov Group, 7. udgave.
- Mikkelsen, Jes Anker og Anne Buhl Bjelke. 2010. *Notat om bevisbyrde, retsanvendelse og retssikkerhed i forældreansvarsloven*. Pia Deleuran. *Forældreansvarsloven - Hvad blev der af barnets tarv – tema hæfte 2*. Jurist og økonomiforbundets forlag.

---

¹⁴¹ Kort om nyt system for skilsmisseforældre- og børn fra Børne- og Socialministeriet.

¹⁴² De røde sager, som starter i Familieretten, og som er omfattet af kriteriet *tungtvejende grunde*, formodes ikke at være tilfælde, hvor det ikke er entydigt om forældremyndigheden skal ophæves eller ikke. Jævnfør tema 17 En forenklet familiesagsproces i Familieretten fra Børne- og Socialministeriet.

¹⁴³ Jævnfør tema 17 En forenklet familiesagsproces i Familieretten fra Børne- og Socialministeriet. Beskrivelse af initiativet afsnit 5.

¹⁴⁴ Jævnfør tema 17 En forenklet familiesagsproces i Familieretten fra Børne- og Socialministeriet. I punktet *gult spor* afsnit 2.

¹⁴⁵ Modsat de røde sager, som starter i Familieretten, og som er omfattet af kriteriet *tungtvejende grunde*. Jævnfør foregående note om tema 17.

Nielsen, Dorrit Sylvest Nielsen. 2009. *Rollefordelingen mellem domstole og statsforvaltningen i person- og familieretlige sager*. Andersen, L.L, Nielsen, D.S. *Familieret og engagement – hilsner til Svend Danielsen*. Thomson Reuters
Olesen, Karsten Naundrup, Lilja, Troels Michael. 2016. *Domsanalyse*. Samfundslitteratur, 2. udgave.
Revsbech, K., Nørgaard, C.A., Garde, J. 2014. *Forvaltningsret – sagsbehandling*. Jurist- og Økonomforbundets forlag, 7. udgave

Artikler

Nielsen, Dorrit Sylvest, Danielsen, Svend. *Forældreansvarslovens § 11 – skal den fælles forældremyndighed fortsætte*. TFA2009.103

Lovgivning

Lovbekendtgørelse 2015-12-23 nr. 1821 Adoptionsloven
Lovbekendtgørelse 2015-12-23 nr. 1817 Børneloven
Lovbekendtgørelse 2014-04-22 nr. 433 Forvaltningsloven. Kaldenavn: Forvaltningsloven
Lovbekendtgørelse 2017-12-01 nr. 1417 Forældreansvarsloven
Kort: LBKG 2017-12-01 nr. 1417. Kaldenavn: Forældreansvarsloven
Lov 2016-02-16 nr. 133 Ændring af forældreansvarsloven og lov om social service
Lov 2007 -06-06 nr. 499 Forældreansvarsloven
Lovbekendtgørelse 2007-01-15 nr. 39 Forældremyndighed og samvær
Lovbekendtgørelse 2017-09-22 nr. 1101 Retsplejeloven. Kaldenavn: Retsplejeloven

Forarbejder: Kommissionsbetænkning, bemærkninger under lovarbejdet
Betænkning nr. 1475 Barnets perspektiv 2006: forældremyndighed, bopæl, samvær, tvangsfuldbyrdelse. Afgivet af udvalg om forældremyndighed og samvær. Kort: betænkning nr. 1475 barnets perspektiv. Kaldenavn: betænkning om barnets perspektiv
Lovforslag L157 forslag til lov om ændring af forældreansvarsloven, retsplejeloven og lov om det centrale personregister fremsat 13. april 2012. Kort: L 157 2011-2012. Forarbejder til ændring i forældreansvarslov m.fl. Kaldenavn: bemærkninger til lovforslaget.
Lovforslag L133 forslag til lov om forældreansvarsloven fremsat 31. januar 2007. Kort: L133 2006-2007 forarbejder forældreansvarslov.

Rapporter

Evaluering af forældreansvarsloven udgivet af Familiestyrelsen, november 2011. Kort: Evaluering af forældreansvarsloven. Kaldenavn: Rapport om evaluering af forældreansvarsloven. Rapporten kan hentes her: <https://ast.dk/publikationer/publikationer?searchable=EVAluering+af+forældreansvarsloven&subject=016e461d-7ef9-44f3-ad5f-05993658c159&year=>
Bilag evaluering af forældreansvarsloven udgivet af Familiestyrelsen september 2011. Kort: Bilag til evaluering af forældreansvarsloven. Kaldenavn: Bilag til evaluering af forældreansvarsloven. Kan hentes her: <https://ast.dk/publikationer/publikationer?searchable=EVAluering+af+forældreansvarsloven&subject=016e461d-7ef9-44f3-ad5f-05993658c159&year=>
Ottosen, Mai Heide, Stage, Sofie. *Dom til fælles forældremyndighed – en evaluering af forældreansvarsloven*, udgivet af det Nationale Forskningscenter for Velfærd 2011. Kort: Ottosen, M.H. & Stage, S.: SFI rapport. Kaldenavn: SFI rapport. Kan hentes her: <https://www.sfi.dk/publikationer/dom-til-faelles-foraeldremyndighed-4316/>

Andet:

Ombudsmandsudtalelse. FOM.1987-1001-060. Kort: FOB1987.71OM
Ombudsmandsudtalelse. FOM2004.2002.2045.660: Kort: FOB2004.175OM

Kort om nyt system for skilsmisseforældre- og børn findes på børne- og socialministerens hjemmeside: <http://socialministeriet.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2018/mar/mai-mercado-skilsmisseboernene-kommer-i-centrum-med-nyt-system/>. Hentet den 20. maj 2018. Kort: kort om nyt system for skilsmisseforældre- og børn.

Nærmere om aftalen. Tema 17 En forenklet familiesagsproces i Familieretten, der findes på børne- og socialministerens hjemmeside: <http://socialministeriet.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2018/mar/mai-mercado-skilsmisseboernene-kommer-i-centrum-med-nyt-system/>. Hentet den 20. maj 2018. Kort: Tema 17 En forenklet familiesagsproces i Familieretten.

Domsregister:

Til forældreansvarsloven § 11:

TFA2017.392V	TFA2015.459OE	TFA2014/294/2OE
TFA2017.309/2OE	TFA2015.477OE	TFA2014.269OE
TFA2017.201V	TFA2015.420OE	TFA2014.228OE
TFA2017.182V	TFA2015.409OE	TFA2014.189OE
TFA2017.168OE	TFA2015.350/2V	TFA2014.144V
TFA2016.320V	TFA2015.346OE	TFA2014.125V
TFA2016.288V	TFA2015.337/2V	TFA2014.82OE
TFA2016.224/1H	TFA2015.182OE	TFA2014.75OE
TFA2016.224/2V	TFA2015.158V	TFA2014.69V
TFA2016.212OE	TFA2015.152/2OE	TFA2014.42OE
TFA2016.203OE	TFA2015.141/2OE	TFA2013.797/OE
TFA2016.139OE	TFA2015.127V	TFA2013.534/2OE
TFA2016.130/2V	TFA2015.56/2V	TFA2013.453V
TFA2016.129H	TFA2015.39V	TFA2013.402V
TFA2016.79V	TFA2015.37OE	TFA2013.393V
TFA2016.57V	TFA2015.9V	TFA2013.344OE
TFA2015.666 V	TFA2014.457V	
TFA2015.555V	TFA2014.356OE	

Til forældreansvarsloven § 39:

TFA2016.110/2OE
TFA2015.455V
TFA2013.397OE
TFA2013.376V

Bilag 1. Fælles forældremyndighed ophævet.

	DOM	PRÆMISSER og dom sidste instans
1	TFA2017.168OE	<p>af de af byretten anførte grunde*, at der er holdepunkter for at antage, at parterne ikke kan samarbejde om B til hans bedste, og at den fælles forældremyndighed derfor skal ophæves i overensstemmelse med parternes samstemmende påstand herom, jf. forældreansvarslovens § 11, 2. pkt., jf. § 4.</p> <p>* da det efter oplysningerne i sagen må lægges til grund, at parternes manglende samarbejde, herunder senest vedrørende skolestart, påvirker B, findes den fælles forældremyndighed at burde ophæves, jf. forældreansvarslovens § 11, 2. pkt., jf. § 4.</p> <p>Forældremyndigheden tillægges faderen</p>
2	TFA2016.224/1H	<p>Kommunikationen har været besværliggjort af den store geografiske afstand og det generelt har været vanskeligt for M at komme i kontakt med F.</p> <p>F's samvær: enkelte gange ved forretningsrejser til DK. F har været i DK uden samvær og der er aldrig indgået faste aftaler (hyppighed og varighed) om samvær mellem F og børnene. Tilrettelæggelsen har været forbundet med vanskeligheder og givet anledning til uenighed mellem F og M.</p> <p>F's kontakt med børn gennem telefon og Skype: har givet anledning til uoverensstemmelser mellem parterne om hyppighed og tidspunkt for F's kontakt med børn. F kommunikerer direkte med børn uden M's mellemkomst</p> <p>At F bor i Tanzania kan ikke i sig selv føre til ophævelse af fælles FM.</p> <p>Sikre og konkrete holdepunkter for at antage, at F og M efter vores opfattelse <u>ikke hidtil har været</u> i stand til at samarbejde tilfredsstillende om børnenes forhold</p> <p>Under de nuværende omstændigheder heller <u>ikke fremover</u> vil kunne etablere et sådant samarbejde til bedste for børnene.</p> <p>Den beskedne kontakt mellem F & M og F's manglende deltagelse i varetagelsen af forældreansvaret må tilskrives <u>hans forhold</u>.</p> <p>det er bedst for børnene, at M skal have forældremyndigheden alene.</p>
3	TFA2016.320V	<p>Forløbet af parternes kontakter, herunder det <u>høje konfliktniveau</u>* og da der nu ikke er kontakt mellem parterne</p> <p>*om konfliktniveauet skriver byretten: 'enkelte episoder med fysisk vold**', konfliktfyldte episoder om gennemførelse af samvær og F's samvær er i øjeblikket ophævet. Da forældrene har bopæl i hvert sit land i øvrigt vanskeliggør samarbejdet om børnene'</p> <p>** ikke anmeldt fysisk vold</p> <p>Parternes høje konfliktniveau, Holdepunkter for at antage, at forældrene ikke kan samarbejde om børnenes forhold til børnenes bedste. Forældremyndigheden tillægges M alene</p>
4	TFA2016.224/2V	<p>Forholdet mellem forældrene er præget af store konflikter og uoverensstemmelser, og dette udsætter B for pres, der vil kunne bringe hendes <u>udvikling og trivsel i fare</u>*</p> <p>*om påvirkningen skriver byretten: påvirkningen er skadelig for B. Om konflikterne skriver byretten: meget højt konfliktniveau og parterne kommunikerer ikke med hinanden.</p>

	påstand fortsat fælles FM	B's udvikling og trivsel i fare. Holdepunkter for at antage, at forældrene ikke kan samarbejde om børnenes forhold til børnenes bedste. Forældremyndigheden tillægges M alene
5	TFA2016.203OE	Samliv ophævet i september 2014, hvor M flyttede på krisecenter og parterne har ikke siden haft kontakt til hinanden. På den baggrund og efter parternes forhold i øvrigt, er der klare holdepunkter for at antage, at parterne <u>i fremtiden</u> ikke kan samarbejde til barnets bedste. Herefter og da der ikke foreligger samværschikane, der kan begrunde en anden afgørelse, finder LR, at det er bedst for B, at den fælles FM ophæves. Holdepunkter for at antage at parterne i fremtiden ikke kan samarbejde til barnets bedste, Forældremyndigheden tillægges M alene.
6	TFA 2016.139OE I første instans har hver af forældrene anmodet om FM alene. I anden instans har M som subsidiær påstand fortsat fælles FM	Der har været en lang række uoverensstemmelser mellem parterne, som kun i begrænset omfang har kunne samarbejde om B. B har været påvirket af disse uoverensstemmelser*. Parterne har ikke kunne blive enige om, hvilken skole B har skulle tilmeldes *LR har afvist børnesagkyndig undersøgelse LR finder det ikke realistisk, at parterne fremover vil kunne etablere et egentligt samarbejde om B. Forældremyndigheden tillægges F alene
7	TFA2015.555V	LR konstaterer, at børnene har en god tilknytning til begge forældre og at begge parter gør deres bedste for at være gode forældre for børnene og at det har stor betydning at børnene bevarer tæt tilknytning til begge forældre Begge børn har behandlingskrævende problemer og problemerne vedrørende det ene barn er betydelige og må forventes at være vedvarende. Det er derfor af <u>afgørende betydning</u> , at FM kan udøves i effektivt samarbejde med myndigheder, skoler og behandlingsinstitutioner for at afhjælpe problemerne bedst muligt. Parterne har haft voldsomme indbyrdes konflikter, der har gjort det meget vanskeligt for dem at samarbejde om børnenes forhold og at disse vanskeligheder for samarbejdet ikke er overvundet. Der er derfor holdepunkter for at antage, at parterne <u>i fremtiden</u> ikke kan samarbejde til børnenes bedste. Det er derfor bedst for børnene, at den fælles FM ophæves. Forældremyndigheden tillægges M alene
8	TFA2015.459V	F har ikke haft samvær med B siden 2013 og at F heller ikke ønsker at få det. F tager ikke del i B's tilværelse og der efter det oplyste intet samarbejde mellem parterne om B Der er derfor klare holdepunkter for at antage, at parterne <u>ikke reelt</u> vil kunne samarbejde om barnets forhold til barnets bedste. Forældremyndigheden tillægges M alene
9	TFA2015.420OE	Parterne kan hver især tage vare på børnene, men at de siden samlivsophævelsen har haft betydelige <u>samarbejdsvanskeligheder</u> med et deraf følgende <u>højt konfliktniveau</u> . Det må lægges til grund, at <u>parternes konflikter</u> har været årsag til <u>A's (det ene barns) mistrivsel</u> . Konfliktniveauet er siden foråret 2014 yderligere forøget, og M har i den forbindelse obstrueret F's kontakt til børnene ved at modsætte sig enhver form for samvær eller anden kontakt, selv et ugentligt fælles møde på en legeplads Parterne findes ikke at kunne samarbejde om børnenes forhold til <u>børnenes bedste</u> , hvorfor den fælles FM ophæves. Forældremyndigheden tillægges M alene
10	TFA2015.158V	F har undladt effektivt at følge op på anmodning (gennem statsforvaltning) om samvær og den manglende kontakt til børnene skyldes F's forhold. I det væsentligst har været Fs forhold, der har været årsag til, at han ikke har set børnene i mere end 4 ½ år tiltræder landsretten, at den fælles forældremyndighed over børnene ophæves. Forældremyndigheden tillægges M

11	TfA2015.56/2V	F er i 2012 dømt for vold mod M. Der har været mange konflikter, hvor politiet flere gange har været involveret og F har fået tilhold, om ikke at kontakte og følge efter M Holdepunkter for at antage, at forældrene ikke kan samarbejde om B's forhold til barnets bedste. Forældremyndigheden tillægges M alene
12	TFA2014.356OE	LR er enig i byrettens resultat. Byretten: Der er konkrete holdepunkter for at antage at parterne ikke kan samarbejde om B's forhold til B's bedste. Retten har lagt vægt på, at M flyttede på krisecenter, og valgte at bosætte sig i Nordjylland, og melde B på skole i Nordjylland, fordi M var bange for F, og at M har haft et stærkt ønske om, at hendes opholdssted og B's skole ikke blev oplyst over for F og M har fastholdt at samvær med F skulle være overvåget. Efter en samlet vurdering af forældrenes forhold, belyst særligt gennem børnesagkyndig undersøgelse, erklæringerne fra parternes læge og skoleudtalelserne finder retten at det er bedst for B, at forældremyndigheden tillægges F alene
13	TFA2014.189OE	Efter de foreliggende oplysninger om parternes ageren over for hinanden og i forhold til børnene, herunder i tiden efter byretsdommen, finder landsretten, at der henset til de mange konflikter parterne imellem er holdepunkter for at antage, at parterne ikke kan samarbejde om B's forhold til børnenes bedste. Parterne kan ikke samarbejde om B's forhold til børnenes bedste. M, som børnene i de sidste år har boet hos det meste af tiden, skal have forældremyndigheden alene
14	TFA2014.144V	Efter en samlet vurdering af de oplysninger, der foreligger om parternes forhold, finder LR, at der er holdepunkter for at antage, at forældrene ikke vil kunne samarbejde om B's forhold til hans bedste. Retten finder, at det er bedst for B, at forældremyndigheden tillægges M alene
15	TFA2014.125V	Efter det oplyste har M flere gange tilbageholdt B efter endt samvær, så F har måtte søge fogedrettens bistand til at få B hjem igen. Senest har M holdt B skjult fra midten af december 2012, og B er først i slutningen af september 2013 blevet fundet og overgivet sin far. På den baggrund er der holdepunkter for at antage, forældrene ikke kan samarbejde om B's forhold til B's bedste. LR ophæver derfor den fælles forældremyndighed og tillægger F forældremyndigheden alene.
16	TFA2014.75OE	LR ligger til grund at det høje konfliktniveau mellem parterne siden 2011 er forøget på en sådan måde, at det må anses for udelukket, at parterne fremadrettet vil kunne samarbejde til bedste for B. Af de grunde som byretten* har anført, og idet det fremkomne for LR ikke kan føre til andet resultat. Tiltræder LR at det vil være bedst for B, at forældremyndigheden tillægges M *parterne har siden 2011 haft alvorlige samarbejdsproblemer, der er kulmineret i M's beskyldninger om seksuelt overgreb og i at M nægter F Samvær. Retten finder, at M's vilje mod at samarbejde med F og M's håndtering af forældrenes konflikt påvirker B i en sådan grad, at der er tungtvejende grunde til at ophæve den fælles FM. Det er ikke antageliggjort, at F har udsat B for seksuelle krænkelser og den fremlagte psykologerklæring fremstår mangelfuldt oplyst og uvederhæftigt. M har obstrueret samværet mellem F og S, og retten må efter hendes forklaring lægge til grund, at M fortsat vil modvirke samvær. M har heller ikke deltaget loyalt i sagens oplysning i retten. Retten lægger til grund at B har boet hos M siden B blev født og at M stadig er B's primære omsorgsperson. Retten finder derfor ikke, at M's uvilje mod at samarbejde med F kan føre til, at F skal tillægges FM alene. Under hensyn til B's stærke tilknytning til M, vil det være bedst for B, at FM tillægges M alene, uagtet hvilke konsekvenser, det kan få, for B's fremtidige forbindelser til F.
17	TFA2013.453V	efter det oplyste om M's psykiske og fysiske helbredsforhold må det lægges til grund, at M ikke er egnet til at have del i forældremyndigheden og som følge heraf ikke vil kunne samarbejde med F om A's forhold ud fra, hvad der er bedst for A. Forældremyndigheden tillægges F alene
18	TFA2013.402V	Af de grunde som byret* har anført tiltrædes det at fælles FM ophæves. Forældremyndigheden tillægges M alene

		*så konfliktfyldt som forholdet har udviklet sig mellem parterne og børnene, må det efter en samlet vurdering fastslås, at parterne ikke er i stand til at samarbejde om børnenes forhold til børnenes bedste
19	TFA2013.797OE	LR lægger til grund, at begge forældre er egnede som forældremyndigheds indehavere. Familiecentret i Polen har udtalt, at det er vigtigt for B at have kontakt til F. B har i 1 ½ år boet i Polen hos M og er i dag stærkest tilknyttet M. Det antages, at B vil opleve en flytning til F mod hendes ønske som stærkt indgribende, at det ikke vil være til barnets bedste. Forældremyndigheden tillægges M alene

Bilag 2. Skema over domme, hvor byret og sidste instans dømte forskelligt

F = fælles forældremyndighed

A = ene forældremyndighed

		Byret	Sidste instans	Byret eneforældremyndighed	Sidste instans eneforældremyndighed
1	TFA2016.129H	A	F	X	
2	TFA2017.182V	A	F	X	
3	TFA2016.288V	A	F	X	
4	TFA2016.212OE	A	F	X	
5	TFA2016.203OE	F	A		X
6	TFA2016.139OE	F	A		X
7	TFA2015.555V	F	A		X
8	TFA2015.477OE	A	F	X	
9	TFA2015.459OE	F	A		X
10	TFA2015.350/2V	A	F	X	
11	TFA2015.346OE	A	F	X	
12	TFA2015.152OE	A	F	X	
13	TFA2015.56/2V	F	A		X
14	TFA2014.457V	A	F	X	
15	TFA2014.269OE	A	F	X	
16	TFA2014.228OE	A	F	X	
17	TFA2014.125V	F	A		X
18	TFA2014.82OE	A	F	X	
19	TFA2014.42OE	A	F	X	
20	TFA2013.534/2OE	A	F	X	

Bilag 3 Retsgrundlag ikke nævnt

Retsgrundlaget er ikke nævnt i følgende domme:

1. TFA2013.797OE
2. TFA2013.344OE
3. TFA2013.402V
4. TFA2014.269OE
5. TFA2012.294/2OE
6. TFA2014.356OE
7. TFA2014.457V
8. TFA2015.9V
9. TFA2015.127V
10. TFA2015.409V
11. TFA2015.477OE
12. TFA2016.139OE
13. TFA2016.288OE
14. TFA2017.201V

Bilag 4 Begrundelser

	Doms nr.	Præmis
1	TFA2017.392V	Da der ikke er oplyst tilstrækkelige holdepunkter for at antage, at parterne ikke kan samarbejde om børnenes forhold til deres bedste, frifindes F for påstanden om, at forældremyndigheden over parternes fire børn ophæves, og at den tillægges M, jf. forældreansvarslovens § 11.
2	TFA2017.168OE	Også efter bevisførelsen for landsretten tiltrædes det af de af byretten* anførte grunde, at der er holdepunkter for at antage, at parterne ikke kan samarbejde om B til hans bedste, og at den fælles forældremyndighed derfor skal ophæves i overensstemmelse med parternes samstemmende påstand herom, jf. forældreansvarslovens § 11, 2. pkt., jf. § 4. *F og M er enige om, at de ikke vil kunne samarbejde, og at den fælles forældremyndighed derfor skal ophæves.
3	TFA2015.37OE	Efter parternes forklaringer er der ikke holdepunkter for at antage, at de ikke kan samarbejde om S' forhold til hans bedste, jf. forældreansvarslovens § 11.
4	TFA2014.144V	Efter en samlet vurdering af de oplysninger, der foreligger om parternes forhold, finder landsretten, at der er holdepunkter for at antage, at forældrene ikke vil kunne samarbejde om A's forhold til hans bedste, jf. forældreansvarslovens § 11, 2. pkt. Det tiltrædes derfor, at den fælles forældreforældremyndighed over A er ophævet, og landsretten stadfæster derfor byrettens afgørelse herom.
5	TFA2013.402V	Også efter det for landsretten oplyste, og af de grunde byretten* har anført, tiltrædes det, at den fælles forældremyndighed over A og B skal ophæves. *byretten: Så konfliktfyldt som forholdet har udviklet sig mellem parterne og børnene, må det efter en samlet vurdering fastslås, at parterne ikke er i stand til at samarbejde om børnenes forhold til børnenes bedste, hvorfor den fælles forældremyndighed ophæves, jf. forældreansvarslovens § 11, 2. pkt.
6	TFA2013.534/2OE	Efter en samlet vurdering af oplysningerne i sagen, herunder parternes forklaringer og udtalelserne fra børnenes skole, finder landsretten, at der ikke foreligger sådanne alvorlige samarbejdsproblemer, at det vil være bedst for børnene, at den fælles forældremyndighed ophæves.
7	TFA2014.69V	Som anført af byretten* er der ikke konkrete holdepunkter for at antage, at parterne ikke kan samarbejde om børnenes forhold til børnenes bedste. Fortsat fælles forældremyndighed *[...] Når dette sammenholdes med, at der ikke er konkrete holdepunkter for at antage, at parterne ikke kan samarbejde om børnenes forhold til børnenes bedste
8	TFA2017.309/2OE	Også efter bevisførelsen for landsretten tiltrædes det, at der ikke er grundlag for at antage, at forældrene ikke fremadrettet vil kunne samarbejde om B's forhold til hendes bedste, hvorfor betingelserne for at ophæve den fælles forældremyndighed ikke er opfyldt, jf. forældreansvarslovens § 11.